

ABONAMENTUL:

Pe an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2 10—
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2—
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
munitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 19.

Cooperatiivele și spiritul de cruțare

de: A. Ogoiu

Federala imperială a cooperativelor din Germania, despre care spunem și cu altă ocazie, că tot așa de potrivit s'ar putea numi *un fel de ministeriu* al cooperativelor germane, cearcă toate căile și toate mijloacele, prin cari s'ar putea îmbunătăți tot mai mult starea materială a poporului. Și fiind cei dela cârma federației pătrunși despre adevărul proverbului: *parsimonia est magnum capital* (cruțarea e un mare capital), cu toate ocaziile și în toate circumstanțele ce se trimit la tovărășiile sătești îndeamnă pe cei dela conducerea însoțitorilor, *ca să pună mare pond* și să nu cruțe nici o oboseală în a învăța și deda poporul la *cruțare*.

Tot spre scopul acesta federala numită, mai anii trecuți a pus trei premii pentru cele mai bune lucrări în scris, cari vor desvolta tema: „*Prin ce mijloace s'ar putea învia spiritul de cruțare la poporul de la sate?*” Germania-i mare și aci sunt mulți, cari au la inimă binele poporului deci lucru firesc, că tema aceasta a fost lucrată de foarte mulți. Și câtă vreme cele 3 premii erau destul de mici (300, 200 și 100 de Mărci) cred să nu greșesc, când afirm, că tare puțini dintre ceice au desvoltat tema de mai sus, au făcut-o aceasta având în vedere premiul, *ci dragostea față*

de popor i-a îndemnat să desvolte tema asta după cea mai bună a lor cunoștință.

Cele mai bune trei lucrări au fost premiate și pe urmă scoase într'un volum (de peste 180 pag). Volumașul acesta scos pe cheltuiala federației a fost împărțit prin băncile sătești aproape gratis, pe la ceice conduc poporul dela sate (preoți, învățători, proprietari etc.).

Cartea asta e împărțită în 4 capitole. În partea primă sunt înșirate *pedecile cruțării*. În partea II, se arată cum am putea deda poporul la cruțare, precum și cine sunt chemați la aceasta. În partea III, sunt înșirați aceia, cari ar trebui să cruțe. În partea ultimă sunt enumerate câteva sisteme, prin cari băncile sătești ar putea lucra cu efect în direcția cruțării. — Deși altul e modul de gândire și altele sunt împrejurările poporului nostru, totuș multe din cele spuse în cartea aceasta se potrivesc și la ai noștri, chiar de aceea cred, că nu fac un lucru rău, când dau un fel de extras despre cele spuse aci.

Între cele dintâi piedeci ale cruțării e înșirată lipsa de bănci sătești. Deși în Germania sunt foarte multe însoțiri de credit la sate, totuș mai sunt și azi comune, unde lipsesc însoțirile acestea. Multe bănci apoi nu lucră destul de intențiv în direcția aceasta. O altă piedecă, că poporul nu se îndeamnă, ca plusul câștigului să-l pue la bancă spre fructificare, iar nu să-l deie pe lucruri fără de folos, e că poporul se teme, ca nu cumva să fie pus la dare de venit auzind autoritățile administrative, că cutare face depuneri la bancă. La asta

reflectează autorii, că temerea aceasta e cu totul nebazată a) pentru că oficiantul dela bancă n'are voie să deschidă cărțile la toată lumea, ca să vadă, dacă cutare are datorie ori depunere la bancă, b) pentru că darea aceasta de venit se aruncă numai pe ceice fac depuneri mai mari și și atunci e așa de mică încât nu-i îndreptățit să se teamă de sarcina aceasta.

Clasa oamenilor mai săraci, a zilerilor, nu se îndură să cruțe și să deie sume cât de mici, ca nu cumva stăpânii, respective ceice le dau de lucru să le reducă plata pe motivul că sunt prea bine plătiți.

O altă piedecă e opoziția femeilor, cari necunoscând însemnătatea și felul cum sunt organizate băncile sătești au un fel de groază de cuvântul „bancă” și nu-și lasă bărbații să se facă membri și se opun cu toată puterea, ca bărbații să aibă vre-o legătură cu banca, deci sunt contra și ca să facă depuneri la banca sătească.

Un alt dușman al cruțării sunt loteriile, cari sunt de tot răspândite aici în Germania, și cum Neamțul de altfel e dornic de găzdicie, tot plusul câștigului bănesc îl pune la loterie.

După toate trei lucrările premiate, piedeca cea mai mare a cruțării e, că: „*țărânel neamț prea e iubitor de plăceri și prea aruncă banul, când e vorba de gustarea acestor plăceri, cari mai totdeauna sunt stricacioase sănătății*”. Neamțul e mare aderent al berii și al tabacului. După statisticile oficiale în Germania se consumă anual bere și tabac în suma de 3 (trei)

Calul cu soare 'n frunte

— Poveste slavă —

de Nicolae Petra-Petrescu

A fost odată o țară posomorâtă, ca și morământul, neagră ca noaptea, pentru că încă n'a luminat nici odată soarele lui Dumnezeu. Oamenii ar fi fugit din ea, și ar fi lăsat-o pe seama bufnițelor și a liliecilor, dacă din norocire craiul nu ar fi avut un cal cu un soare în frunte, care, întocmai ca soarele cel adevărat, răspândea raze de lumină în toate părțile. Și ca oamenii să poată vedea în țara întunecoasă, împăratul lăsa să se poarte calul cu soarele în frunte prin toată țara, dintr'un capăt în celalalt; din el ieșea o lumină, ca și când ar fi ziua cea mai frumoasă, bine înțeles, pe unde îl purta, căci de unde se depărta, se întindea iară întunecime înfricoșată.

Dintr'odată însă, calul cu soarele în frunte a intrat în pământ. Peste toată țara se încinse o întunecime mai urâtă ca noaptea. Și de aici înainte, nimica nu i-a mai putut spăria. Între oameni se lăți nemulțumire și groază, îi năpăstua lipsa, pentru că nu puteau lucra, nu puteau câștiga nimic, în sfârșit se făcu o mare tulburare. Chiar și craiul începu să fie îngrijorat, și, ca să delătore primejdia, a plecat însuș el cu armata întreagă să aducă calul cel cu soarele în frunte.

Printr'un întuneric grozav, craiul ajunse până la marginea împărăției sale. În dosul unor

păduri de mii de ani, în altă țară începea să pătrundă soarele lui Dumnezeu, ca printr'o negură de dimineață. Cât puteai străbate cu ochiul nu se vedea, decât pădure și iar pădure, jur împrejur.

În pădurile acestea ajunse craiul la o colibă sărăcăcioasă. Intră în lăuntru și întrebă de care țară să ține și încotro apucă drumul. După o masă ședea aici un om între 40—50 ani, care cetea gânditor într'o carte mare, ce era deschisă pe masă.

Dupăce i-a dat craiul binețe, a ridicat ochii, mulțumi prietenește și s'a sculat de pe scaun. Avea statură înaltă, față gânditoare și ochi pătrunzători.

Din toată înfățișarea lui se vedea că nu este om de rând, ci un om care nu se îndeletnicește cu lucruri de toate zilele.

„Tocmai ceteam despre tine”, zise omul către crai.

„Te duci să cauți calul cel cu soare în frunte.”

Nu te osteni mai departe, pentru că nu-l găsești. Lasă numai pe mine, și-l găsec eu. Întoarce-te îndărăt acasă. Acolo e lipsă de tine. Ia și oastea cu tine, eu n'am lipsă de armată. Lasă-mi numai un oștean să facă ce voiu zice eu.”

„Pe legea mea, om necunoscut, am să te răsplătesc împărătește”, răspunse craiul, „dacă-mi aduci îndărăt calul cu soarele în frunte.”

„Mie nu-mi trebuie răsplată. Întoarce-te acasă îndărăt, unde e lipsă de tine și lasă-mă

în pace, ca să mă pregătesc de călătorie”, zise omul. Craiul se depărtă, se întoarce cu toată armata, lăsând numai un oștean, care să facă, ce va zice omul cel atât de prevenitor. Păscălierul — pentru că păscălier era omul — iară se așeză la cartea sa, și ceta în ea, până târziu seara.

A doua zi păscălierul și servitorul lui o apucară la drum. Lung le-a fost drumul, pentru că trecură deja prin șase țări și tot trebuiau să meargă mai departe. În a șaptea țară se opriră lângă curțile crăiești. Trei frați îngrozitori domniau în țara asta și aveau trei surori de soții, a căror mamă era o vrăjitoare, și-i ziceau Strigoaia. Stând amândoi înaintea palatului, zise-a păscălierul către servitorul său:

„Tu s'aștepți aici, eu voiu intra în palat, să mă încredințez, dacă-s acasă craii, ori nu. Pentru că ei au furat calul cu soarele-n frunte și-l călărește cel mai mic.”

În clipa aceea se prefăcu în pasăre verde și sbură la balconul crăieșei celei mai bătrâne, falfăi încoace și încolo, și atâta ciocăni cu ciocul, până i-s'a deschis și a intrat în odaie. Crăiasa l-a lăsat bucuros în lăuntru, și-i plăcea, ca unui copil, de el, pentru că era așa de frumos și se lingusia atât de dulce pe lângă ea.

„Ce păcat, că nu mi-e acasă soțul, de bună seamă și lui i-ar plăcea pasărea! Dar el nu vine până deseară, pentru că a plecat călare să cerceteze a treia parte din țară.”

Așa zise crăiasa și se juca cu mica păsărică.

miliarde Mărci. Aci adauge unul dintre autori, că la auzul cuvintelor: „trei miliarde pentru alcool și nicotin“, și cel mai lacom fabricant de bere ori de „havana“ încă va trebui să se îngrozească și să recunoască, că Neamțul prea mult speșează pentru bere și havana. Unul dintre autori arată cu date statistice citând pe dr. Fuchs, că în 17 sate din provincia Baden în fiecare familie s'a spesat anual pentru beuturi spirtuoase circa 220 mărci.

Un alt autor arată tot cu date statistice că 21% din banii ce-i dă țăranul pentru de ale stomacului și îmbrăcăminte, se dau pentru alcool. Tot autorul acesta zice: „Dușmanul cel mai cumplit al cruțării e beutura. Dușmanul acesta împinge pe om la risipă și ușurătate și tot odată atrage sârăcia la casa omului întocmai ca magnetul ferul“.

Concluzia e, că lucrul cel dintâi, ce au să-l îndeplinească ceice vreau să dedea poporul la cruțare e, să cerce a desvâța poporul dela alcool. Fără înfrânarea acestei patimi nu poate fi vorba de progres pe terenul cruțării.

Imi lipsesc datele și mi-ar fi și groază să pun pe hârtie cât dă poporul nostru pe alcool. Mi-ar plăcea să greșesc, când spun că Românul dă nu 21%, ci 40—50% din speșele anuale pentru tabac și mai ales pentru vinars. În ziarele noastre s'a scris adese despre pericolul, cu care amenință alcoolul poporul. La Blaj a apărut și o carte mai anii trecuți, în care se combate alcoolul și se dau sfaturi pentru înființarea reuniunilor de temperanță. Durere, sfaturile astea bune nu prea prind la ai noștri. Cu altă ocazie o să continui despre felul cum s'ar putea deda poporul la cruțare și cine sunt competenți să o facă aceasta.

„Tribuna“ și solidaritatea noastră națională

de: dr. Al. Vaida-Voevod

Cine este atât de naiv să mai dea crezământ asigurărilor fariseice ale „Tribunei“, că ea condu-ă numai de „interesele mari și superioare ale neamului întreg“ (Nr. 255 din 1910) a pornit infama acțiune de „premenire?“ Căci nu este în interesul cauzei noastre să fie distrusă solidaritatea partidului național român! Nu este în interesul cauzei noastre să fie stânenită capabilitatea de acțiune a partidului național român prin intrigile, calomniile și falsificările tendențioase ale „Tribunei!“ Ce armă ne va mai rămânea, dacă solidaritatea partidului național va fi nimicită? Nimicirea acestei solidarități este însă văditul scop al răsvrătirei „Tribunei“. Dacă toți bărbații devotați ai partidului național român vor fi decapitați, dacă prestigiul comitetului național va fi nimicit și solidaritatea noastră făcută de batjocură, atunci va putea fi restabilită drept rezultat pozitiv al „premenirii“ „Tribunei“ reputația pângărită a „amicului“ d-lui Ciorogariu, a candidatului de metropolit Vasile Mangra.

Iată cum scrie despre solidaritate „organul românesc, în jurul căruia s'au grupat toate elementele dornice de o mai intensă și mai aprigă luptă națională“: („Tr.“ Nr. din 7 Ian. 1911).

„Dacă am fi preamărit organizația noastră, (care nu există), cântând în ditirambi laudele celor cari îndrumă... neactivitatea noastră politică, am fi spus o minciună, dar n'am fi încălcat disciplina de partid“. („Tr.“ Nr. 25 Decembrie 1910).

În Nr. din 13 Ian. 1911, sub titlul „Solidaritatea“, comite „Tribuna“ într'un articol de fond o criminală zăpăcire a noțiunilor.

Iată câteva pasagii caracteristice din acest „remarcabil“ articol:

„Sunt cazuri, când solidaritatea are frumoase succese. Cum însă de obicei această strânsă legătură este mult mai ușoară și, poate, exclusiv posibilă între cei mai slabi, e natural să se întâmple, ca cei mai tari și mai energici să nu

se supună acelei mașini de uniformizare socială, care caută să prefacă pe fiecare individ în manechin, supus cu totul unor anumite moravuri și credințe. Sunt apoi alte cazuri, când în solidaritate și în marginea cadrelor ei înguste nu se produce nimic real, se face imposibilă orice nobilă rivalitate, se ține pe loc orice mișcare și se ascunde totul în haina unui spirit inapoiat. Care om cuminte nu va admite, că în aceste condiții, solidarizarea constituie o vinovăție?“

Iată dar, că nu este bine, că se vorbește atât de vag despre această noțiune și că alăta lume se atâră de ea. (observați stilul și limba ziarului „scris în cea mai bună limbă românească“: „atâta lume se atâră de ea“, adică de „noțiunea solidarității“). Că un-rea și concordia sunt bune și că discordia maximă res diabuntur se știe dela tata Traian și popoarele de pretutindeni caută să se folosească de acest principiu după putință. Ne facem însă rezerva asupra faptului, că fiecare caz de solidaritate își are povestea sa și cercetându-le mai deaproape, cum se cuvine, înainte de a te pronunța asupra lor, adeseori va trebui să fii mai îngăduitor cu judecata și să nu-ți pui credința întregă în această singură idee salvatoare“. (Ce stil clar! Ce limbă neașă românească!)

Spre a documenta, că sunt oameni cu judecată primitivă, cari țin la solidaritatea partidului nostru național, articolul constată:

„Suntem însă de părerea, că rău fac aceia, cari ar voi să reducă voința tuturor la o singură formulă și mai mult greșesc aceia, cari în anumite cazuri concrete văd apropierea unui dezastru. În o astfel de judecată este ceva absolut primitiv, sau o lipsă de chibzuire în materie de progres“.

E deci „natural, ca cei mai tari și mai energici să nu se supună acelei mașini de uniformizare“, care este solidaritatea națională. E deci natural, ca Mangra și Burdea să frângă solidaritatea. „Rău fac și mai mult greșesc aceia, cari în anumite cazuri concrete“ — d. e. „dissolidarizarea“ lui Mangra — „văd apropierea unui dezastru“. Și după „Tribuna“ „în o astfel de judecată este ceva absolut primitiv sau o lipsă de chibzuire în materii de progres“. Cine vrea deci, ca „Tribuna“ să-l declare de om cuminte, care face parte din „toate elementele dornice de o mai intensă și mai aprigă luptă națională“, (vezi nr. din 7 Ianuarie al „Tr.“) acela fatal trebuie să desprețuiască solidaritatea par-

Deodată întră în odaie Strigoaia cea bătrână, și cum vede pasărea, începe a striga:

„Sugrumă pasărea blăstămată, că de nu, te face toată sânge“.

„O să mă facă sânge! Nu vezi cât e de nevinovată!“ răspuse tînăra crăiasă. Dar Strigoaia strigă:

„Nevinovăție înșelătoare! Dă-mi-o s'o sugrum eu!“ și se aruncă asupra păsăruiceii. Dar aceasta luă iar figura de om și deodată ieși pe ușe afară. Ele nu mai știau, unde a intrat, în pământ.

După aceea pascălierul iară se prefăcu în pasăre verde, și sbură la balconul surorii mai tinere, și tot ciocăni, până-i deschise. După ce a lăsat-o în casă, i-se așeză pe mânăta ei albă, de pe mânăta îi sbură acuş pe un umăr, acuş pe celalalt, pe urmă stete liniștit locului și se uită prietenește în ochii ei.

„Ce păcat, că nu-i acasă soțul meu“, zise crăiasa zimbînd cu mulțumire. „Păsăruica i-ar plăcea și lui de bună seamă. Dar el vine numai dimineață, pentru că s'a dus să cerceteze două din trei părți ale țării“.

Iacă, ciop! și strigoaia bătrână în odaie. „Sugrumă pasărea blăstămată“, strigă ea încă din ușă, „sugrumo, că de nu te face toată sânge!“ „O mamă, să mă facă sânge! Uită-te cât îi de nevinovată și frumoasă!“ răspuse crăiasa, mamă-sa însă își și întinse mâinile uscate după pasăre: „Nevinovăție înșelătoare! Incoace cu ea, să

o sugrum eu!“ În clipa aceea însă pasărea se prefăcu iară în om, ieși iute pe ușă, încât nu o mai văzu nimenea.

Pascălierul știa acum, unde sunt craii și pe ce căi se vor întoarce. Se duse numai decăt la servitorul său, îi porunci să cumpere merinde pe trei zile și apoi ieși din cetate. În pădure, afară din oraș, îl așteptă și apoi plecară amândoi grăbiți, până au ajuns la un pod, peste care trebuiau să vină craii. Au așteptat sub pod până seara.

Cătră seară, când soarele înclina să se ascundă după păduri, deodată se aud pe pod lovituri de copite de cal. Craiul cel mai bătrân se întorcea acasă. Pe pod calul i-se poticni din întâmplare de o bărnă, ce-i sta în cale. „La furci cu ticălosul, care a bîrdășit podul!“ strigă craiul mînios. Atunci sări pascălierul de sub pod și se aruncă asupra craiului. „Cum îndrăznești să judeci la moarte un nevinovat?“ Și își scoase sabia, și-a scos-o și craiul pe a lui, dar n'a putut dovedi loviturile puternice ale pascălierului. După o luptă scurtă căzu jos de pe cal. Pascălierul legă mortul pe cal și-l îndreptă cătră casă. Se ascunse apoi sub pod și așteptă până a doua seară.

În ziua următoare, pe inserate, se apropie de pod al doilea frate, și cum vede sânge, strigă: „Aici de bună seamă au omorît pe cineva. Ce ștregar s'a obrăznicit să-mi iee deregătoria mea?“ La vorbele acestea sări pascălierul de

sub pod, și se aruncă cu sabia scoasă asupra craiului. „Cum îndrăznești să mă batjocorești! Tu ești fiul morții! Apără-te dacă poți!“

Craiul se apăra, dar înzadar, după o împotrivire scurtă căzu sub loviturile grele ale pascălierului, care iară legă mortul pe cal și-l îndreptă pe drum cătră casă. După aceea se ascunse sub pod și așteptă cu servitorul până a treia seară.

În seara a treia, după ajungerea soarelui, iată sosește și craiul cel mai tînăr, călare pe calul cel cu soare n frunte. Mergea iute, pentru că se întăziasse undeva. Cum a zărit sânge roșu pe podele, stete locului și zise: „Ticălos este care a îndrăznit să ia o jertfă din mâna mea crăiasă!“ Cum a scăpat vorbele din gură, deodată vede înaintea sa pe pascălier cu sabia scoasă, aruncându-se asupra-i. „Să te vedem!“ strigă craiul, trase și el sabia și începu să se apere bărbătește.

Ca să răpună pe cei dintâi doi frați era jucărie pentru pascălier. Cu al treilea nu mergea așa ușor, pentru că ăsta era cel mai voinic dintre toți. Și se luptară multă vreme, în cât curau ședoriile de pe ei, și nici unul nu se putea dovedi. Li-se rupseră săbiile. Atunci zise pascălierul: „Că săbiile nu mai putem sfârși. Și ce? Să ne schimbăm în roate, și să ne rostogolim pe deal la vale. A cărui roată se sdrobește, acela-i învins“. — „Bine,“ răspuse craiul, „eu vreau să fiu roată de trăsură. Tu fă-te, de ce fel vei vrea.“ — „Ba, nu. Tu să te faci de orice fel, eu vreau să fiu de

tidului național român și să contribuie la nimicirea solidarității lui.

În nr. din 8 Martie 1911 „Tribuna“ publică un articol de fond, „falșificarea noțiunilor“, care într'adevăr este o cutezată, deși puțin inteligentă falșificare a noțiunilor.

Iată o parte din acest exercițiu stilistic scâlciat :

„Se cere sacrificarea adevărului și a francheții pe altarul solidarității! Și, precum ați văzut cu toții, nu se tratează de solidaritatea în fapte și în gânduri bune, căci aceasta nu o pot combate decât nebunii. Dar dușmanii presei noastre, a presei fără zgardă, au mers atât de departe, încât ne-au cerut o solidaritate până și pentru vremurile de somnolență și de tângire și au încercat să ne impună ca datorie înăbușirea în noi înșine a ori cărei porniri de deșteptare. Chiar găștelor din Capitol le era îngăduită mai multă libertate de manifestare pentru deșteptarea Romanilor¹⁾, decât ar voi unele cercuri dela noi să îngăduie gazetelor românești²⁾! Și unicul pretext ce se invocă, este faptul, că suntem un popor mic și asuprit și că mai multe păreri și mai multe curente ne-ar dismembra și ne-ar slăbi. Dar o argumentare mai naivă ca aceasta nu poate fi opusă unei porniri serioase de primenire, ca aceea³⁾, care s'a relevat în coloanele noastre. Indemnul la luptă, la încordări nouă, la curățirea atmosferei, nu poate fi considerat de nici un om cuminte drept o tendință disolvantă, ci, dimpotrivă, o îndrumare spre o nouă și grabnică solidaritate a celor buni și energici⁴⁾.”

¹⁾ Găștele din Capitol au fost incomparabil mai oneste, căci ele au făcut un bun serviciu Romanilor. Comparația „Tribunei“ ar fi la loc numai dacă celebrele găște ar fi fost infame și ar fi atacat de dindărăt pe luptătorii Romani, când aceștia dădeau piept cu dușmanul.

²⁾ Pardon. „Gazete românești“ e fals! „Tribuna“ poate vorbi cel mult de un „ziar independent“ scris românește, care prin felul cum face politică mână apa pe moara lui Tisza și Mangra.

³⁾ Cel ce scrie așa ceva nu suferă de moral insanity?

⁴⁾ Toată premenirea a constat în fraze de acestea sănătoase, dar lipsite de înțeles!

Deci, a susținea disciplina de partid și a nu o submina prin articoli mincinoși, cari sunt compuși numai din fraze poetice ori încâlcite, dar lipsiți de un conținut real, înseamnă a „sacrifica adevărul“. A declara de „imbecili“ pe oameni îmbătrâniți în cinste și de „bătrâni ramoliți“, pe bărbați în puterea vieții, cari de decenii au adus toate jertfele, câte se pot aduce

trăsură, zise vrăjitorul cu minte, și craiul se învoi. Se urcară amândoi pe un munte. Acolo se schimbă amândoi în roate și se rostogoliră de vale.

Roata de trăsură începu să sboare, și se isbi cu putere de cecalaltă, care se făcu tot bucăți. Din roata de trăsură sări numai decât și strigă pascălierul vesel: „Ești prăpădit! A mea e biruința“. — „Încă nu, prietene“, strigă craiul punându-se înaintea pascălierului „tu mi-ai zdrobit numai degetele. Știi ce? să ne schimbăm în flacări. Care flacăra arde pe cecalaltă, acela e învingător. Eu să fiu roșie, tu albă! „Ba, nu, răspunse pascălierul tu să fi flacăra albă, eu să fiu roșie“.

pentru o cauză mare, cu abnegațiune și devotament, înseamnă după „Tribuna“ „o pornire serioasă de primenire“ și „o îndrumare spre o nouă și grabnică solidaritate a celor buni și energici!“ Acest spanac cutează să-l prezinte cetitorilor săi organul condus de d-nii Bocu și Scheopul și de garda d-lui R. Ciorogariu.

„O argumentare mai naivă nu poate fi opusă unei porniri serioase de primenire, ca aceea, care s'a relevat în coloanele ziarului nostru“, adică decât „faptul, că suntem un popor mic și asuprit și că mai multe păreri și mai multe curente ne-ar dismembra și ne-ar slăbi“.

„Tribuna“ nu vrea să fie naivă. Ea nu dă nimic pe solidaritate. Nici Mangra nu dă nimic pe ea. „Cine nu înțelege aceasta, acela n'a avut prieten“.

*

Neamul românesc din Ungaria și Transilvania e organizat într'un singur partid, în partidul național român. Delegații cercurilor electorale întruniți în conferență națională, deci reprezentanții întregului popor hotărăsc în numele partidului. Comitetul central electoral, comitetul național, este organul executiv al partidului ales prin conferență din sânul delegațiilor întruniți în conferență națională.

Martți, în 5 Aprilie, 1910, a avut loc în Sibiu ultima conferență națională. Poporul român a fost reprezentat prin un număr mai mare de delegați din toate ținuturile locuite de Români ale Ungariei și Transilvaniei, decât la ori care altă conferență din trecut.

Conferența, constituită din 290 de delegați — dintre cari 252 erau prezenți — i-a votat comitetului vechiu mulțumită și încredere pentru activitatea sa politică. De asemenea — Camera era deja disolvată — foștilor deputați.

Conferența celor 252 de delegați a ales apoi comitetul următor: George Pop de Băsești, dr. Vasile Lucaciu, dr. T. Mihali, dr. G. Popovici, dr. N. Oncu, N. Ivan, dr. Liviu Lemény, dr. Șt. C. Pop, dr. Ion Nedelcu, dr. Valer Braniște, dr. Nicolae Comșa, dr. Aurel Cosma, dr. Aurel Lazar, dr. Victor Bontescu, dr. V. Onișor, dr. St. Petrovici, dr. Ion Ciordaș, dr. Ștefan Morariu, dr. Valer Moldovan, dr. Romul Boila, O. Goga, dr. I. Lengheru, dr. N. Vecerde, dr. G. Popa, Iustin Marșieu, dr. Nestor Oprean, P. Givulescu, dr. A. Vlad, dr. A. Vaida și dr. I. Maniu.⁵⁾

La compunerea comitetului, a avut conferența în vedere să aleagă astfel de oameni, cari atât prin trecutul lor, cât și prin individualitatea și prin pregătirea lor oferă garanții, că sunt nu numai capabili de a conduce cu destoinicie și cu desinteresare partidul național român, dar sunt gata a aduce și jertfele atât materiale, cât și morale, pe cari fatal trebuie să le aducă fiecare membru al comitetului.

Poate că vor fi în sânul neamului nostru bărbați și mai capacitați și mai pregătiți și mai destoinici de cum sunt actualii membri ai comitetului. Spre a fi putut fi aleși în comitet acești oameni valoroși, trebuiau însă să împlinescă două condiții: Capacitatea, pregătirea și destoi-

⁵⁾ 1 trecut de 70 ani, 3 înși trecuți de 60, 7 înși de 50, 6 înși trecuți de 40, 13 înși sub 40 de ani, „Tribuna“ susține însă, că elementele tinere nu se pot valida, fiind preterate. Lipsa de rușine în afirmarea consecventă a unor evidente neadevăruri, înseamnă „libertatea presei“ și „premenire“?

nicia lor politică trebuia să fie cunoscută de obște și ei trebuiau să se hotărască a primi să fie aleși. În contra voinței lui nu poate fi ales nici de împărat cineva, necum de membru în comitetul electoral al partidului național român. Astfel conferența din 5 Aprilie, 1910 și-a compus comitetul executiv din acei bărbați, despre cari conferența avea credința, că sunt cei mai potriviți pentru conducerea luptei partidului, și cari totodată s'au declarat și hotărâți să primească sarcina extrem de grea, de a face parte din „ceata oficială a bipezilor inconștienți“, precum numește „Tribuna“ comitetul. Astfel „premenirea valorilor“ a săvârșit-o însaș conferența, singurul for chemat și legal să hotărască asupra întrebării: cine este chemat și cine nu să facă parte din comitet. „Tribuna“ (vom vedea într'un alt capitol cine este „Tribuna“) nu este mulțumită cu conducerea partidului, ba să încumetă să nege chiar și existența partidului. Imediat după alegeri învinuiește comitetul, că este culpabil pentru căderea candidaților noștri.

Alte acuze concrete nu aduce, tot așa precum nu indică nici o singură dată lămurit și verde, că ce înțelege sub „acțiune de premenire a valorilor“. În acelaș timp însă declară solidaritatea de o „poveste“, declară, că „în cadrele ei înguste se face imposibilă orice nobilă rivalitate, se ține pe loc orice mișcare și se ascunde totul în haina unui spirit înapoiat“. Proclamă deci, că „e natural, ca cei mai tari și mai energici să nu se supună acelei mașini de uniformizare socială“, care este solidaritatea noastră națională.

Că cine anume sunt acei „mai tari“ și „mai energici“ nu o spune „Tribuna“, pentru că nu poate să o spună.

Cu toate acestea, din 24 Iunie până astăzi, dela George Pop de Băsești până la cel din urmă membru din comitet, toți bărbații politici de seamă, de cari dispune neamul nostru în epoca prezentă au fost pe rând, colectiv, în calitate de comitet și apoi — ca singuratici — trași în noroiu și insultați în modul cel mai murdar, în coloanele „Tribunei“.

Advertismentul d-lui C. Stere a fost ignorat de „Tribuna“, întocmai precum au fost d-nii N. Iorga și A. C. Popovici terfeliiți din cauza, că au condamnat și d-lor acțiunea distrugătoare și de subminare a „Tribunei“.

Dacă ne dăm seamă ce scop poate avea această campanie de „premenire“ unică în felul ei, ajungem la următorul rezultat :

Advocații români, afară de disparențe excepții, sunt luptătorii cei mai devotați ai partidului nostru național. Ei jertesc nu numai timp și bani, neglijându-și afacerile când aleargă pe sate, la adunări populare, călătoresc la conferențele comitetului, ori când apără gratuit pe țărani români perzecați din cauze politice, dar mulți înși dintre ei sunt siliți să îndure ireparabile pierderi materiale din cauza, că se expun prea mult și prea intensiv pentru interesele partidului național român.

Alături cu advocații Români stau preoții noștri în prima linie de foc a luptelor partidului național român.

Insultând colectiv pe advocați și pe preoți*) nu poate spera „Tribuna“ să în-

*) Vezi la sfârșitul broșurei prezente articolul „Crepusulul nulității mocnite“.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

••• 26 odăi aranjate cel mai modern. •••

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical :

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef : Dr. A. Cozmutza.

Consultanții dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

demne pe oameni la o luptă mai intensă. Din contră, suntem amenințați de dezastrul, că mulți dintre cei mai devotați luptători se vor retrage „din gloriosul loc”. Căci a să lupta cu contrarul și a suporta cu abnegațiune persecutări, daune materiale, șicane, din partea contrarului, este pentru un om de bun simț cu mult mai ușor, decât a să lăsa terfelit zilnic în numele „intereselor superioare ale neamului” într-o foaie „independentă”. scrisă românește. Dar ar fi cu desăvârșire zădarnic să continue lupta conducătorii de astăzi ai partidului național român, dacă „Tribuna” ar reuși să le nimicească prestigiul și reputația în fața poporului! Căci de conducători „pehlivani”, de marcanți „imbecili” cine va asculta? Astfel toată campania „Tribunei” nu are altă țintă, decât a servi scopurile, pe cari le urmărește contele Tisza prin activitatea politică a amicului său Mangra, care la rândul său este amicul d-lui R. Ciorogariu, al stăpânului „Tribunei”.

Iată părerea contelui Tisza, despre demonstrațiile în contra lui Mangra, alături de părerea d-lui comanditar al „Tribunei”, R. Ciorogariu:

Contele Tisza în vorbirea sa ținută în 23 Martie 1911, în Camera din Budapesta: „Pe un deputat maghiar (Mangra), care cinstiț și cu abnegațiune a servit cauza politice românești patriotice în decursul unei vieți lungi, care în decurs de doisprezece ani, în tăcere și în liniște și-a împlinit datoria în importanta sa funcția clericală, fără să fi predat vreo nizuință din punctul de vedere al ambiției sale personale, atunci, când a plecat din parlamentul maghiar, aici în Budapesta, în capitala țării, la poarta parlamentului, l'au inzultat câțiva băiețoi nenorociți, necopți, uitați de sine. (Vii exclamări în dreapta: infamie!)”

D. Ciorogariu scrie în Nr. 263 din 1910 al „Tribunei”: „Dar să nu poștească dela mine nimeni să aprob ca preot demonstrația din Arad dela Seminar în fața tinerimei clericale și în căminul școlii conduse de mine — împotriva unui dignitar bisericesc, care vine la sinod cu episcopul său, dela altarul unde împreună am liturgisit. Și da, să nu ceară nimeni dela mine să rămân impasibil la vederea nenorocirii prietenului, cu care 30 de ani am mâncat pâinea amară a suferințelor pentru un ideal comun. Cine nu înțelege aceasta, acela n'a avut prieten”.

Precum se vede, călugărul transfug Mangra are prieteni devotați, cari nu rămân „impasibili”, ci îi sar întru apărare.

Stranie coincidență! Contele Tisza constată, că Mangra „cinstiț și cu abnegațiune a servit cauza politice românești patriotice în decursul unei vieți lungi”, pe când d. R. Ciorogariu, comanditarul „Tribunei”, desaprobând și el demonstrația în contra aceluiași Mangra, constată, că „30 de ani am mâncat pâinea amară a suferințelor pentru un ideal comun;” cu cine? Cu Mangra, cu „prietenul!”

Cu „leul dela Gest” — precum l-a numit Mangra pe contele Tisza, „Tribuna” susține de altcum vechi prietenii. Ea deja la 1903, în 10 Noemvrie nr. 198, i-a dedicat protectorului ei, Tisza, un articol de fond, care pleda pentru pace.

Acel articol de fond era scris în cea mai neaoșe limbă maghiară, ca contele Tisza să se poată delecta și convinge cu ochii proprii, că „Tribuna” este propagatoarea ideii de „pace”, așa dupăcum o înțelege „pacea” leul dela Gest și nașul său, cameleonul dela Ceica. D-nul R. Ciorogariu va răspunde, poate, că pe atunci, afară de d-sa și de d-nul Oncu mai era și Mangra comanditar la „Tribuna” deci este firesc, că organul „independent”, i-a făcut un hatâr deputatului guvernamental de acum. D-nul Ciorogariu însă de ce nu a protestat? De ce nu a împiedecat publicarea acelui articol maghiar, dacă n'a consimțit cu el? Iar dacă d-sa n'a avut putere destulă, fiind între comanditarii „Tribunei” Mangra dictatorul, atunci de ce nu a părăsit tovărășia „patriotică?” de ce a mai bătut „toaca bisericești cinstite?” Ori Tisza e tras pe sfoară de Mangra, încât crede, că acesta a făcut o viață întreagă „politică românească patriotică”, ori d-nul R. Ciorogariu nu-și dă nici astăzi încă seamă clar, că din ce pănură e țesut călugărul transfug Mangra, amicul d-sale.

La tot cazul ar fi de dorit, că într'un moment de inspirație d-nul R. Ciorogariu să reediteze într'o formulare mai limpede „spovedania unui om cinstiț” din nr. 263 al „Tribunei”. La din contră, lumea românească va avea și pe mai departe convingerea, că d-sa este complicele lui Mangra, care face în „Tribuna” aceleași servicii politice lui Tisza, ca și amicul d-sale Mangra, prin atacarea partidului național român.

Să nu se supere d-nul R. Ciorogariu, dacă judecata noastră, a oamenilor copleșiți de „o lipsă de chibzuire în materii de progres” (vide „Tr.” nr. 13 Ian. 1911), este „absolut primitivă” și de aceea nu suntem în stare să pricepem, că „Tribuna” poate sluji în același timp și „interesele mari și superioare ale neamului întreg” și și interesele reprezentate prin contele Tisza.

Ca să poată aprecia d-nul comanditar al „Tribunei” R. Ciorogariu, de suntem cuprinși de scepticism în contra „Tribunei”, când îl vedem pe d-sa susținând, fie chiar și numai pe bază eclesiastică în virtutea unui trecut comun de 30 de ani prietenia cu Mangra, protejatul contelui Tisza, îl rugăm să compareze textele ce urmează:

„Tribuna” scrie: „Față cu acuzele ridicate, comitetul va trebui să se justifice; el nici la un caz nu le poate ignora, dacă e vorba, ca autoritatea sa, care și așa nu era mare nici până acum, să nu fie cu totul pierdută”. („Tr.” 24 Iunie 1910.)

Autorizații noștri își însușesc o putere imaginară de control și de conducere”. („Tr.” nr. 12 din 1911).

„...pehlivanii de după culise trag sforile și caută să deștepte iluziuni optice și aparențe falacioase prin improvisațiile lor... avem și noi comediantii de aceștia, cari numai prin păpușerii își fac meseria și-și găsesc clientela”. (Tr. nr. 3 din 1911.)

„Ce are a face comitetul cu toaca bisericești noastre cinstite? Corporație platonice, cum este comitetul, el poate să desiderezze... dar cum își poate închipui vre-unul din bunii noștri „bărbați marcanți”, că hotărârea lor ar putea să ne influențeze? Ziar încheșat cu mii de cetitori*) în urma noastră, cu organizație neatârnată de partid, putere vie și neorganizată în contra problematicii puteri etc. (Tr. nr. 255 din 1910).

*) „Mii de cetitori” de atunci au cam scăzut, refuzând abonații să mai primească în casa lor cinstitul „toaca bisericești voastre”, cu toate că abonamentele erau achitate.

Contele Tisza în vorbirea sa ținută la 23 Martie 1911, în Camera din Budapesta:

„...Văd și în șirurile concetățenilor noștri de buze românești factori cu mult mai valoroși, decât se atribuiesc rolului d-lor deputați (români) oarecare importanță mai mare”.

„Văd cum crește nemulțumirea în contra celor, cari vorbesc cu anumite alure de conducători în numele poporului român”.

„Este apoi, onorată Camera, știu prea bine, o parte a societății românești de mare trecere, care durere — astăzi încă nu este în tabăra noastră, dar care de mult și-a spus sentința de condamnare în contra dv.; (Așa este! în dreapta), care de mult Vă desaprobă pe dv.; care știe, că dv. faceți cu mult mai mare pagubă cauză românești, decât statului maghiar, (așa este! în dreapta) dar cu toate acestea astăzi nu dispune încă de curajul necesar, ca să pășască pe față în contra terorismului fără suflul al dv. (Aprobări și aplauze în dreapta).”

Este „Tribuna” ecoul lui Tisza, ori cuvintele lui Tisza sunt ecoul „Tribunei?”

Scopul ascuns al „Tribunei” a fost și este deci distrugerea desăvârșită a disciplinei de partid, prin nimicirea prestigiului conducătorilor și a tradițiilor pe de o parte, pe de altă parte prin demoralizarea mulțimei și prin epuizarea celor mai viroase energii, de care dispunea poporul nostru în lupta sa pentru existență.

Atacat de „Tribuna” și de mangriști la spate și în coaste, sub masca unui fictiv radicalism, partidul național român e silit să-și apere existența și astfel nu poate duce cu izbândă și cu întreaga forță lupta în contra politice guvernului. Zeci de ani guvernele au susținut ziare scrise românește, cari nici pe departe nu cutezau să atace partidul național român în felul cum o face „Tribuna”. „Ungaria” lui Moldován Gergely în tot timpul existenței ei nu a stricat cauzei românești atâta, cât i-a stricat „Tribuna” în decurs de câteva luni.

Credeți, că dictatorii „Tribunei” nu știu acest lucru? Presupuneți, că sunt atâta de mărginiți? Eu nu o cred. Dar și de-a fi așa: oameni mărginiți nu au ce căuta în fruntea conducerii unui neam, care se luptă pentru existența sa. Ori credeți, că conștient voiesc să distrugă partidul național român? Atunci de ce suferiți să vorbească în numele „miilor de cetitori?”

Deutsch Anna

anunță cu stimă on. public de dame, că s'a refutors dela Budapesta și și-a deschis pe st. Weitzer János nr. 17, etagiul I-ii atelier de îmbrăcăminte pentru felite și băieți, după moda engleză și franceză. — Roagă sprijinul onoratului public.

Părerea unui țăran în chestia „Tribunei“

»Palatul Tribunei«

de: Avram Borcuția-Cercel
econom din Șicula

Când omul își zidește o casă nouă, mai totdeauna se schimbă, de-odată cu spargerea celei vechi și înlocuirea ei cu cea nouă, și modul de traiu al acelei familii. Sau îi merge mai bine omului în cea nouă, sau mai rău. Sau întreaga familie își schimbă tactul din trecut, sau devine mai norocită sau nenorocită. Cu un cuvânt observi imediat o deosebire oare-care în mersul lucrurilor în casa nouă.

Intre noi Românii e foarte răspândită credința, că după ce își zidește oare-cine casă nouă, trebuie negreșit să moară cineva din acea casă. Când zic apoi, că acel mort a murit ca jertfă pentru casa cea nouă, și în privința aceasta se poate, în parte, să aibă dreptate poporul nostru, sau și dacă nu moare cineva din familie, trebuie să se întâmple o altă nenorocire.

Tot așa ca la o familie, se întâmplă și cu o națiune, cu un popor, cu un neam întreg de oameni.

S'a zis mai de multe-ori că în colibi, în bordeiele săracilor și ale păstorilor din munți, cari sunt oare-cum feriți de mișeliile orașelor, acolo sălășluște pacea, iubirea și credința, până când în palaturi de cele mai multe-ori domnește zavistia, mișelia, lăcomia diavolească și neșatul după bani.

Până când „Tribuna“ s'a adăpostit în casa mică, scundă și veche, unde s'a început activitatea ei, până a scris și s'a zbcuiat și și-a frământat mintea, un geniu al neamului nostru, tot în acea casă mică, până atunci și lucrurile mari, lupta sfântă și frumoasă a neamului nostru, a mers cu pași repezi înainte.

În acea casă simplă dar curată, cum a fost și sufletul și inima celui ce a susținut „Tribuna“, acolo s'a plămădit și s'a încheșat iubirea și simțul nostru de Român.

De-odată însă cu hotărârea stăpânilor „Tribunei“ de a clădi „mărețul“ dar deșertul palat, a venit nenorocirea asupra noastră, o nenorocire mare, care a întristat întreg neamul nostru; pe timpul acela adecă, sufletul „Tribunei“ vechi din Arad, a trebuit să ia bățul pribegiei și să treacă granița, nu numai din cauza dușmanilor firești ai noștri ci și din cauza alor noștri.

Năcăjit și-a sfârșit firul vieții departe de cei ce l-au iubit și pentru cari a luptat.

Acel sutlet mare e Ioan Russu-Șirianu, despre care trebuie să vorbim cu evlavie. Acela a luminat poporul nostru, mai ales pe cel din părțile Aradului.

Nu se poate spune sbuciumul și lupta uriașă ce a dus-o numai pătruns de dorința, de a vedea pe frații săi, mai ales pe țărani români, mai luminați și mai conștii de datoriile și drepturile lor.

El, putem zice, a clădit palatul „Tribunei“ și tot el a căzut jertfă pentru acel palat, care azi, durere, afară de partea pur materială, nu mai are nimic din cele ce i-a dat mar-le Russu-Șirianu.

Putem zice deci și despre palatul „Tribunei“, că odată cu clădirea lui, a început a se sălășlui în lăuntru lui: ura, tradarea, mișeliile și minciuna; deodată cu nimicirea micuței case din strada Deák-Ferencz, și înlocuirea ei cu prea lăudatul „palat“, s'a desbrăcat de haina curată, albă, simplă modestă, dar plină de iubire de neam, îmbrăcând altă haină, mai luxoasă și strălucitoare, dar în lăuntru plină numai de minciună.

Când s'a zidit „palatul“, dar mai ales când s'a sfințit, s'au rostii multe toasturi, s'au vorbit multe vorbe umflate, dar cecece a mai trebuit să se spună despre cel ce a contribuit mai mult la ridicarea lui, cu mintea și cu osteneala, nu s'a

spus. În schimb s'au rostii niște cuvinte nelămurite, lăudându-se însă alții, cari poate nici a suta parte n'au meritat laudele aduse lor.

Am cetit „Tribuna“ pe acel timp cu foarte mare atențiune, că doar voiu găsi scris ceva și despre viața și lupta mare a regretatului Ioan Russu-Șirianu, dar înzădar. Ce poate să fie? mă întrebam mirat. Acolo nu e lucru curat, acolo se ascunde adevărul, și se umflă în pene minciuna.

Și așa se crede, că de atunci s'a început lupta murdară și mincinoasă, care o continuă cei dela „Tribuna“ și astăzi.

Pe timpul alegerilor am trimis „Tribunei“ vre-o două-trei articole, în cari am desvâlit mai multe mișeli și blăstămății săvârșite în cercul electoral al Boroșineului, arătând ce au zis, ce au făcut și cum s'au purtat unii alegători, adecă unii „sfinți“ preoți, cari s'au numit pe sine mari naționaliști, iar în faptă mari blăstămați și prăpădiți.

Dar cum să publice „Tribuna“ articolele trimise de mine, când cele cuprinse în ele erau adevărate? Și cum să publice „Tribuna“ faptele nemernicilor de pe la noi, când și ea împărtășește asemenea idei? „Palatul Tribunei“ e strălucitor pe dinafară, dar înlăuntru e putred, și adăpostind în el minciuna. Dar toate vor avea un sfârșit.

Știm cu toții vorba bătrânească: „Cu minciuna prânzești, dar de cinat, nu cini.“

Noi toți ne aliăm dorinței marelui și iubitelui nostru deputat dr. Alexandru Vaida-Voevod: ori cu „Tribuna“, ori cu partidul național!“
Șicula, la 10 Maiu, 1911.

Reformele militare. Alaltăieri ministrul de honvezi a depus în Cameră proiectele în chestia reformelor militare.

Firește, presa guvernamentală simulează o însuflețire nebună și vestește, că proiectele prezentate sunt o binefacere pentru țară. De exemplu, faptul că la honvezime învățătorii naționaliștilor vor fi instruiți ungurește o fițică semi-oficioasă îl comentează astfel: „În această reorganizare nouă așazicând poetică-romantică se ascund conturile unei lumi de Buri (?) în stil mare“.

Trebuie să știm însă, că proiectele acestea „poetice-romantice“ pretind dela locuitorii țării jertfe enorme de sânge și bani.

Guvernul voește să îndulcească țara cu introducerea serviciului militar de doi ani, dar uită să spună, că în scopurile noiei reforme voește să mai stoarcă dela țară câteva sute de milioane și, că de aici înainte în fiecare an pe lângă sutele de milioane vor fi asentați cu 36.611 feciori mai mulți, iar o mare parte a celor asentați vor trebui să servească trei ani ca militari.

Nu întrebăm însă, dacă interesele statului cer oare această sporire mai mare a armatei. Dacă statul, acest pretențios fără milă, afirmă, că are lipsă de mai mulți soldați, de mai multe tunuri și mai mulți bani, atunci acelaș stat nu poate să se subtragă dela datoria, ca în prețul acestor jertfe enorme să asculte și dorința poporului, a blândului contribuent.

În nici unul dintre multele paragrafe ale celor trei proiecte militare nu se spune, că feciorul omului sărac să nu fie soldat și că darea săracului să nu se urce pentru acoperirea cheltuelilor militare, deoarece săracul lipsit de dreptul de alegere nu are drept a-și spune și el părerea, că să se sporească ori nu cheltuelile militare. Ba dacă cumpănim bine chestia, ajungem la concluziunea, că cheltuelile acestea îngreuiază mai mult pe cei săraci, deoarece orice greutate nouă pentru omul fără avere e o sărăcie și mai mare.

Dacă la greutatea suntem egali, egali să fim și la drepturi, zicem noi Românii. Dacă ni-se cere ca și noi să contribuim cu sângele nostru la siguranța acestui stat, atunci să ni-se dea și

posibilitatea, ca și prin votul nostru să contribuim la prosperarea și apărarea lui.

Greutățile, pe cari reforma militară le pune pe umerii poporului, numai în acel caz pot fi primite, dacă întreg poporului i-se dă posibilitatea să-și spună părerea.

În organizația actuală economică țara nu mai poate suporta jertfa sporită în sânge și bani.

Sporul poporului atât e de scăzut, degenerația provenită din foamete și emigrațiunea ce tot sporește, înfătăta a decimat contingentul de oameni pentru a putea fi înrolați, încât sau nu vor fi destui oameni pentru complinirea contingentului urcat sau materialul înrolat din punct de vedere militar va fi netrebnic, slab.

Un singur mijloc este în contra primejdiei falimentului total al țării: puterilor, cari și pe Ungaria o ridică la rangul statelor economice moderne, să li-se deschidă calea progresului. Și deoarece în calea aceasta a progresului stă domnia feudală de clasă, iar interesele straturilor largi ale poporului se leagă de acest progres: poporul trebuie să i-se deie arma, prin care să poată înfrânge domnia de clasă și să poată dărâma baricadele ridicate în calea progresului economic.

Mijlocul acesta e *votul universal, egal și secret*. Numai votul universal va putea mântui țara dela peire și depopulare, numai reformele democratice vor provoca prefacerile radicale ale vieții economice a țării, ca să se ajungă sânge și bani din destul pe seama pretențiunilor militare.

Cunoscuta lozincă a democrației tuturor țărilor e, că „tunuri numai în schimbul drepturilor date poporului se dau“.

Vrednicii noștri deputați, cari totdeauna au apărât cu demnitate, bărbăție și curaj drepturile și interesele poporului nostru, suntem siguri, și de astă dată vor ști să-și facă datoria.

Chestia reformelor militare fiind de o foarte mare importanță, vom reveni într'un număr viitor asupra ei.

Consiliu de miniștri. Din Budapesta primim știrea, că azi la orele 10 a. m. la palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri sub președinția prim-ministrului cont. Khuen Héderváry. Consiliul a durat până la orele 12 $\frac{1}{2}$ la amiază. În consiliu s'au desbătut chestii curente.

Ministrul de războiu în contra ofițerilor. Acum doi ani ministrul comun de războiu a dat un ordin, care obliga ofițerii, ca afară de limba de serviciu să mai învețe cel puțin încă o limbă, limba așa numită de regiment întrebuințată la regimentul respectiv. Comandanții regimentelor au raportat ministrului de războiu, că ofițerii nu respectă ordinațiunea aceasta, și că învățarea limbei merge foarte greu. Drept aceea ministrul de războiu a dat un nou ordin, în care atrage atențiunea ofițerilor asupra ordinului de mai nainte și le face cunoscut, că *ofițerul, care nu cunoaște limba regimentului, nu va putea avansa*.

Constituția Alsaciei. Legea despre noua constituție pentru Alsacia a fost primită cu mare majoritate în Parlamentul german. Votarea a urmat așa zicând fără desbatere.

Singur numai partidul conservator a ridicat unele excepții, cari însă s'au pierdut în dispoziția unanimă a Camerei, care a fost pentru. Nici chiar cancelarul, care încă a fost prezent n'a simțit necesitatea să ia cuvântul în această chestie.

Prima și cea mai veche
casă de clavire

este a lui

Franz și Albert Renner

în Timișoara-Iosefin, str. Hunyadi 12.

Mare asortim. de pian, pianine și harmonii.

Calitatea cea mai bună.

Prețuri ieftine.

Litere — Arte — Științe

POEZIA POPULARĂ.

*De-ar fi mândrele 'n potică
Mi-aș alege una mică,
Dar mândrele is pe sate
Caut să iau de cele 'nalte.*

*Hai bade să ne-avem dragi
C'amândoi suntem săraci
Și-om trăi în lume dragi,
Ca și cei cu șase vaci.
Și-om trăi cu buze moi
Ca și cei cu șase boi.*

*Măi badiță păr galbin
Gura ta miroasă-a vin
Și buzele-a rosmarin,
Hai badeo să ne iubim,
Gura mea miroasă-a miere
Și buzele-a viorele,
Să sâruiți sara pe stele.*

*Să mărită mândra mea
Vai ș'amar de cine-o ia,
Că nu-i bună de lucrat
Da'i bună de sârutat!*

*Astă fată să mărită
Și nu știe face pită
C'o făcut odată opt
Și nici una nu s'o copt!*

Despre relele concubinajului în poporul nostru

„Oricât de curat ar fi amorul, cât de sincer, cât de viu, el înjosește atât pe femeie cât și pe bărbat dacă nu este legitim“.

Vițiul concubinajului a pătruns foarte mult în mijlocul poporului nostru dela sate, care amenință a înlocui cu totul căsătoria legitimă și pe care îl putem numi un vițiu modern; și aceasta nu pentru că doară în timpurile trecute n'ar fi fost cunoscut, ci pentru că nici odată n'a luat proporții așa de mari și nici odată poporul nu s'a arătat atât de nepăsător ca în timpul de față, față cu căsătoria legitimă.

Concubinajul la oricare popor, este cea mai mare dovadă despre decadența lui morală; este ca un venin care încet și pe nesimțite, dar sigur nimicește morala și scurtează viața poporului. În timpurile trecute, toți cari trăiau în concubinaj, treceau de oameni de nimic și fără onoare înaintea publicului; astăzi însă lucrul stă cu totul altfel, căci concubinajul astăzi înaintea unor oameni nu se mai numără între lucruri necinstite, ci din contră este lucrul la modă a trăi în concubinaj.

Un semn foarte învederat al necredinței secolului nostru, este disconsiderarea autorității căsătoriei ca taină, și această cangrenă a început a se întinde în corpul cel moral al societății omenesci chiar dela cap; adecă dela clasa cea cultă, care și bate numai joc de acela care îndrăznește a zice și a susține, că statul căsătoriei este taină, de unde urmează, că această clasă de oameni privesc ca un rău necesar căsătoria încheiată conform prescrierilor canoanelor sfintei noastre biserici. Pentru aceea, cei mai mulți, nu mai pășesc de loc în statul căsătoriei, ei duc o viață brutală și imorală spre atragerea celor slabi de inger. Ne întimpină în viață astfel de oameni enervați, cari mai mult sunt umbre decât oameni, și devin incapabili a împlini locul destinat de către Provedință în sfera lor de activitate; ba în loc să fie membrii activi ai societății omenesci sunt sarcina ei.

Unii din fiii secolului nostru cel luminat, după ce și-au veștejit floarea curățeniei sufletești și trupesti și s'au săturat de pâharul vieții desfrânate, la o etate mai înaintată, încheie o căsătorie, așa zisă căsătorie modernă, nelegiuită, necorespunzând chemării celei sublime a căsătoriei, ci numai ca să se strângă după drumuri, din localurile și cărările desfrânărilor, și ca la

bătrânețe să aibă un adăpost sub paza soției concubine înșelată, în contra slăbiciunilor corporale și spirituale cauzate prin viața cea desfrânată a tineretelor, de oarece natura pentru păcatele comise la tinerete, își răzbună foarte mult la bătrânețe.

Cu durere trebuie să vedem, că viermele roade arborele vieții căsătoriei tocmai la rădăcina lui, pentru că și în inima poporului din clasa mai de jos, și mai cu seamă a poporului nostru dela țară, s'a răcit pietatea cea exemplară moștenită dela străbuni, către taina căsătoriei; de oarece și tinerimea dela sate, petrece cea mai mare parte pe la orașe, fie pentru serviciul militar, fie prin alte împrejurări, și luându-se după exemplul tinerimei strictă, viețuiesc în căsătorie nelegiuită sau concubinaj.

Tinerimei celei desfrânate nu-i pasă de amănătarile părinților și nici de lacrimile mamelor; nu-i înspăimântă nici sabia cea cu două tăișuri a cuvântului dumnezeesc, nici vocea cea puternică a sfintei noastre biserici nu o poate trezi din letargia desfrânării.

Desfrâul tineretului are și alte urmări triste pentru viitorul său și al societății întregi, așa răul cel mai mare este însoțirea căsătoriilor; fiindcă de și unii tineri încheie căsătoria legitimă, după ce au petrecut mai mulți ani în concubinaj; cu toate acestea ei niciodată nu pot avea o viață pacinică socială, pentru că scărbindu-se ei singuri de răutatea faptelor celor destrăbălate, la cea mai mică ceartă se despart. Iar dacă nu se căsătoresc conform legilor atât civile cât și bisecești, se văd o multime de cazuri triste din partea femeilor că-și lapadă fructul lor (adecă copilul înainte de a-l naște), numai ca să poată scăpa de greutățile creșterii, și nu se înfiorează de această crimă diavolească; de oarece ele urăsc fructul ce-l poartă în sânul lor, fructul păcatului însoțirii ce au avut.

Acum dar să ne întrebăm, ce speranțe poate nutri viitorul față cu neprețuirea aceasta a căsătoriei? De unde să se sădească în sânul societății omenesci mlădițe nobile și roditoare de buni cetățeni, patrioți, credincioși și creștini adevărați? Sânul mamelor moderne înveninate de pasiunile desfrânului, poate să servească de un răsad capabil de a înlocui dintr'ânsul în grădina societății omenesci, acei arbori pe cari, parte, viscocele furtunelor vieții i-au desrădăcinat, parte, dându-și fructele ostenelelor vieții lor pe altarul omenirii, de sine s'au uscat? Nu! Nu!, niciodată pentru că desfrâul și moliciunea în loc să adauge creșterea morală-spirituală a societății omenesci, i-a săpat totdeauna mormântul.

Dar oare autoritatea divină a religiunii noastre nu suferă prin disconsiderarea autorității căsătoriei? Disprețuindu-se această sfântă instituțiune, stabilită sub paza bisericii, totodată vatămă și autoritatea cea sfântă a bisericii și a religiunii.

Este în general recunoscut, că concubinajul, a luat proporțiuni întinse în neamul nostru.

Această teribilă plagă, distruge societatea și amenință să aibă urmări triste pentru noi; și aceasta ne mai arată, că moravurile nu mai sunt curate, că corupția ne bate la ușă, și că nu mai poate fi vorba de unirea curată și sfântă între bărbat și femeie; și deoarece concubinajul s'a lăsat așa de mult, de aceea vedem înaintea tribunalelor, desfăcându-se mai în fiecare zi căsătorii; căci viața liberă și fără răspundere ce o dă concubinajul mulți o preferă. Iar această viață nelegiuită, în care nu are loc rușinea de D-zeu și de oameni, lasă o sumă de ființe nevinovate pe drumuri, fără pâne, fără adăpost și fără nici o mângâiere pe lume.

Relele ce urmează din acest urit vițiu, sunt atât de mari, încât cu timpul sunt în stare a ruina și nimici pe orice popor.

Istoria ne arată că toate popoarele, înainte de perirea lor, au luat întotdeauna vițiu sexual, de care se ține și concubinajul, din care cauză și-au grăbit căderea lor.

Prin concubinaj mai întâi se clatină viața familiară, care este fundamentul societății, până ce decăzând cu totul, decade și societatea. De aci se naște acel efect trist al împiedecării procreării de copii, de unde urmează că ei se silesc

foarte mult a delătura orice efect al conviețuirii lor. Statisticile ne arată, că din o sută de concubinaje, cel mult 16 procreiază copii; așa dar acest lucru ar fi de ajuns a pune pe gânduri pe orice om bine simțitor.

Un alt efect al concubinajului mult mai trist este, că ce-l împiedecă pe un om ca să-și alunge concubina sa, dacă i-s'a urit cu ea? nimical! căci ei n'au lipsă ca să înceapă proces de divorț, care să-i coste bani și timp. Și dacă și-a luat alta, ce-l împiedecă ca să o lase și pe aceea, ca și pe cea dintâi, după aceea pe a doua, și pe a treia, și așa mai departe? așa dar, iată o corupțiune, ce între oamenii căsătoriți este cu totul necunoscută.

Afară de aceea, prin concubinaj toate virtuțile familiare și sociale decad tot din ce în ce mai mult, până ce în urmă dispar cu totul; căci modestia, cumpătul și alte virtuți frumoase înzadar le va căuta omul printre ceice trăiesc nelegiuit.

Dacă se întâmplă, că din un trai nelegiuit să se nască și copii, atunci își poate închipui orișicine, ce creștere vor căpăta asemenea copii în asemenea corupțiune familiară!

Astfel dar, concubinajul ca o adevărată cangrenă socială își întinde efectele sale cele dure-roase din generație în generație.

Din punct de vedere religios, efectele cele mai rele ale concubinajului, sunt disprețuirea mai întâi a tainei căsătoriei, și după aceea a întregii religiuni.

Acei preoți, cari cine știe din ce cauză nu dezvoltă destulă activitate pentru stăpîirea concubinajului, să-și aducă aminte, că dacă acum acei ce trăiesc în concubinaj disprețuiesc sfânta taină a căsătoriei, mai târziu vor disprețui toate tainele și în urmă chiar religiunea și pe preot.

Una din cauzele cele mai principale ale acestui vițiu este scăderea religiozității. Nu vom zice, că în poporul nostru ar fi pierit simțul religios, cu toate acestea nimeni nu va nega, că de mult a scăzut simțul religios în clasele inteligente, în casele cărora nu se mai pomenește nimic despre religiune.

Dacă clasa inteligentă ar trăi separată de masa poporului, atunci n'ar fi nici un pericol religios; însă oricine știe în ce relațiuni de aproape sunt mai toate clasele inteligente cu poporul; așa dar de aci se înțelege, că nepăsarea religioasă din clasele inteligente se strecoară cu încetul și în popor.

În timpurile trecute, deși poporul nostru era mai întunecat, cu toate acestea își păstra credința sa neatinsă, pe truca nu era amenințată de nici o parte: numai așa credința în popor nu a scăzut, cu toate că clerul nu instrua poporul nici chiar în lucrurile cele mai elementare ale religiunii. Aceste timpuri au trecut, și celce crede că și astăzi în popor se mai poate păstra credința, fără ca preotul să desvoalte activitatea cea mai mare în instrucțiunea religioasă a poporului, acela se înșală amar. Astăzi pericolele scăderii și peirii credinței sunt așa de mari cum n'a fost niciodată dela începutul creștinismului; căci necredința, care a copleșit cu totul clasele mai înalte se revarsă în popor cu o iuteală mare.

Să nu ne prindă mirarea, că răul concubinajului s'a încuibat foarte mult în poporul nostru; pentru că toate relele sociale și morale se încuibă mai iute acolo unde lipsește cultura, unde lipsește școala; și așa poporul nostru n'are școală, nu este destul de luminat, și de aci vine răul, că nu este în stare să cunoască urmările cele mai înfiorătoare ale concubinajului.

Și într'adevăr, că înfiorătoare urmări are acest rău vițiu, căci numai vorba „nelegiuit“ ne arată, că nu face bine omul acela, care trăiește cu femeia necununat; pentru că nu este după lege și legea te oprește a trăi astfel. Și dacă legea te oprește, omul trebuie să înțeleagă că sfârșit bun nu va avea. Căci ce s'ar alege de lume atunci, când cei mai mulți oameni ar trăi nelegiuiți? Iată ce; astăzi certându-se femeia cu bărbatul pentru un lucru de nimica, nefiind cununată, s'ar lăsa unul pe altul foarte iute, fără nici o bătaie de cap, căci calea le este liberă, nu este nevoie a mai alerga pe la tribunal cu proces de divorț; astăzi ar fi cu un bărbat, mâne

cu altul și așa mai departe. De altfel pentru ce ar fi lăsat Dumnezeu cununia, dacă n'ar fi fost spre binele omenirii? ba chiar și legile țării noastre obligă pe om să se cunune; și toate acestea numai și numai spre binele nostru.

Acest urît vițiu a ajuns la sate curat o plagă nu altceva! Vezi băieți cu fete, cari se iau și viețuiesc nelegiuit, fără să se fi dus la primărie spre a li-se da legitima aprobare a căsătoriei și după aceea la biserică, spre a primi binecuvântarea lui Dumnezeu. Iar când îi întrebi, că de ce nu se supun formalităților cerute de legile civile și religioase pentru căsătorie ei zic, că acele formalități fiind multe și greu de făcut, mai cu samă pentru ceice nu știu carte și sunt și lipsiți de mijloace, îi costă o mulțime de bani și de aceea trăiesc și ei nelegitim.

Dacă ar ști ei ce urmări nefericite poate avea o astfel de însoțire, s'ar face „luntre și punte” și s'ar pune în rând atât cu legile civile cât și cu cele bisericesti. Dar de unde să știe ei asemenea lucruri; ei, cari sunt într'o întunecime mare despre tot ce-i interesează. Le-a spus lor vr'odată preotul, care este părintele lor spiritual în biserică sau cu alte ocazii, că biserică oprește și condamnă unirea bărbatului cu femeia fără binecuvântarea lui Dumnezeu și fără aprobarea legilor civile? Le-a spus lor, atât preotul, cât și primarul, că fără această aprobare, nici femeia ce trăiește cu bărbatul, nici copiii ce-i nasc, nu pot avea drepturile, pe cari legile civile le recunoaște soției și copiilor legitimi? Nu, nu și iar nu, nimeni n'a deschis gura spre a le vorbi de acest rău, care s'a înfins foarte mult în poporul nostru.

Cetind articolul „*Concubinatele*” din „*Revista Preoților*” anul II Nr. 5 din 13/26 Februarie anul curent, am văzut că, este drept ceea ce zice autorul articolului, că preoțimea își dă mare silință pe toate căile de a stăpîni acest vițiu din poporul nostru; însă cunosc în destul de bine preoți, cari nici odată n'au îndrăznit a vorbi contra acestui vițiu, căci nu-și dau seama despre însemnătatea acestui mare rău, care te îngrozește când cetești câte o statistică, cum este cea publicată în foaia „*Sfătătorul*” Nr. 7 din 19/1 Martie 1911 ce apare în Huedin, unde ne spune că în Comitatul Caras-Severin în anul 1908 au trăit în căsătorie nelegiuită 12861 părechi, iar în anul 1909 numărul lor s'a ridicat la 14150. Așa că în loc să scadă acest vițiu, el crește văzând cu ochii. Și cum să nu te îngrozești, când vezi asemenea lucru dejositor de mintea omului. Dacă într'un comitat se dă o așa de îngrozitoare statistică, dar dacă s'ar face în mai multe, ce cifre îngrozitoare am mai vedea!

Cel care trăiește nelegiuit, n'are nici o cinste, nici în fața oamenilor nici în fața bisericii. Ei nu pot da nimic din mânele lor pentru sufletul lor, căci nu este primit înaintea lui Dumnezeu, căci traiul lor, după lege este privit ca o preacurvie. Copiii lor sunt considerați ca streini de familii și rudele tatălui lor. Goniți de toți, fără nici un drept, după lege, la nimic din averea și celelalte bunuri ale părinților și ale rudelor lor. Traiul la cei necununați, este veșnic numai chin și amar; o schinguire din partea celui mai tare, sau mai bogat, față de cel mai slab sau mai sărac. Cel mai slab sau sărac se supune și ascultă, nu din dragoste, nici pentru iubire, ci numai de frică că îl părăsește; nu se sfătuieste cu tovarășul său cu blândețe și dragoste, ci pornește mai întotdeauna, ca un stăpân sau ca un tiran; așa că viața unor astfel de oameni este numai chinuri și vaiete în tot felul. Astfel de viețuire este blestemată de fiecare soț.

La noi, ca în toate țările civilizate este aranjată prin lege căsătoria, iar concubinajul este afară din lege, el nu este pus sub scutul legii. Din căsătoria legală după formele prescrise de lege urmează o mulțime de drepturi, iar concubinajul n'are nici un drept.

Femeia căsătorită legal, are dreptul a cere dela soțul ei penzie alimentară pentru susținerea

ei, în cazul când bărbatul n'ar mai voi să trăiască cu ea și cere divorț; pe câtă vreme cea care trăiește nelegitim n'are nici un drept pe ea, bărbatul cu care trăiește, o poate să o a-lunge oricând, neputând cere nici cel puțin o leafă pe timpul cât a trăit cu acel bărbat.

Legea a stabilit, ca averea dela părinți să rămână la urmașii lor, adică copiii lor. Și ce credeți, că copiii rămași dela părinții nelegiuiți, au dreptul ca să capete averea rămasă dela părinții lor? Doamne ferește! Toată munca și agoniseala nu rămâne la copiii lor, ci la alții, la neamuri, iar copiii lor rămân prin ușile altora, cerșând bucata de pâine ca să nu moară de foame. Și ce durere mare este pentru un părinte, când ar putea vedea, că alții mănâncă agoniseala lui, iar copiii lui pier de foame? nu numai lui i-ar plânge inima, ci și altora cari văd așa ceva.

Și cine este oare devină la aceste triste întâmplări? Nimenea, decât numai părintele și neștiința ori nepăsarea sa a adus pe bieții copii la năcaz și suferințe. Iată dar, unde ajunge omul acela care nu știe merge pe pici-arele sale, care n'are învățătură! se duce el singur cu voia lui la rău și-și bagă capul în cursă. Nu era oare mai bine să se fi cununat și el ca lumea, iar multpuținul ce a câștigat în viața lui să rămâie la copii lui și nu altora; iar el cât a trăit să fi fost și el în rândul oamenilor cinstiți, pentru că cununia nu este o datină, ci este o taină, pe care trebuie să o fie fiecare creștin.

Cât se află în viață bărbatul, care trăiește în căsătorie nelegitimă, crede și zice că femeia ce a luat îi este soție și copiii ce îi are cu ea sunt ai lui; însă după ce moare cade asupra femeii și copiilor foc și pară.

În fața unui pericol atât de mare, se înțelege că datoria cea mai mare a clerului, este ca să depună o muncă însușită, silindu-se a-și instrui poporul sau prin instrucțiuni morale, așa încât acela să fie gata a întâmpina orice atac în contra credinței.

Este adevărat că poporul nostru primește astăzi mult mai multă instrucțiune religioasă, ca înainte, dar cu toate acestea nu este încă destulă pentru timpul de față. Câți preoți nu sunt și astăzi, cari ani întregi nu predică nici odată. Dacă poporul nostru ar fi fost instruit peste tot cum se cuvine, cu privire la sfintele taine, și în special cu privire la taina căsătoriei, atunci câte concubinaje n'ar peri din mijlocul poporului nostru?

Dar de-oarece poporul nefiind instruit în aceste puncte precum se cuvine, de sine se înțelege că poporul ține concubinajul de un lucru bun, de-oarece el nu vede combătut acest urît vițiu și nici arătate relele ce decurg din acest vițiu, de către preot la altarul Domnului.

Preotul, în a cărui parohie se află oameni, cari trăiesc în însoțiri nelegiuite, nu trebuie să lase nici o ocaziune fără de a-și învăța poporul său, despre demnitatea, sfințenia și mărirea sfintei taine a căsătoriei, astfel poporul să știe, ce lege sfântă dumnezeiască calcă cei ce trăesc necununați; căci cu cât poporul va fi mai bine instruit despre sfințenia căsătoriei, cu atât va fi mai puțin aplicat la vițiu cel urît al concubinajului.

Preotul, ca să poată face și mai mult ca poporul să se dezbrace de acest urît vițiu; să refuze sfânta cuminecătură celor ce trăesc în concubinaje, nedemni de a primi corpul și sângele Mântuitorului nostru Isus Hristos; să nu se mai ducă în casa acestor oameni, nici cu botezul la Bobotează și la alte sărbători, unde trebuie să se ducă cu sfânta cruce; la sfeștăni, pomeni și alte servicii bisericesti; asemenea să-i respingă dela miruit și dat anaforă; căci cel ce trăește în concubinaj, dacă se va vedea tratat din partea preotului ca și ceilalți credincioși, cari sunt căsătoriți legitim; atunci el va zice, că de-oarece are aceleași binefaceri din partea bisericii ca și cei legitimi, de ce să mai cheltuiască cu cununia și mai bine să stea așa.

Când preotul va vedea, că acei ce trăesc nelegiuiți, nu se cunună din cauza sărăciei, neputând a-și procura actele necesare; atunci trebuie ca singur să-i îndrumeze și să le facă cererile necesare unde trebuie a se adresa, fără nici o plată, pentru că preotul prin facerea acestor lucruri nu pierde nimic, și chiar de ar pierde ceva, mai bine să piardă, de cât să sufere în parohia sa un vițiu atât de urât.

Mijloacele pentru combaterea acestui rău ar fi de două feluri: mai întâi, cel care trăește nelegiuit să fie pedepsit foarte aspru cu amendă mare sau cu închisoare; dar lucrul acesta, trebuie să facă Statul o lege în această privință. Al doilea mijloc este, de a face cunoscut poporului urmările cele rele ale concubinajului, ca să se ferească de ele, iar pe de altă parte, a sfătui poporul ca să-și dea copiii la școală și să cerceteze biserică; pentru că școala luminează mintea și lățește cultura, iar biserică propagă morala.

Cultura și morala sunt cele mai bune leacuri pentru stăpîrea relelor în poporul nostru; iar poporul dacă nu se va lăsa de obiceiurile cele rele, dacă nu se va sili ca copiii să meargă la școală regulat pentru a se întări în cultură și morală, poporul va decădea din ce în ce în vițiu acesta tot mai rău.

Așa dar soarta și viitorul poporului nostru atârnă dela el și dela înțelepciunea lui; cunoscând bine că fără școală și fără morală nu este putere de viață, căci ele sunt temelie pe care se ridică cu siguranță viitorul ori cărui popor.

Dacă clerul nostru ar combate pe toate căile acest vițiu, atunci cu siguranță, că în scurt timp poporul nostru va fi mântuit cu totul de această plagă atât de rea, care a adus imoralitatea cea mai mare în poporul nostru atât de bun și primitiv de cultură bună și bazată pe religiuina creștină.

Și oare cine să poată pune capăt acestei rele revărsări a corupțiunii morale peste cel mai principal factor al existenței și înfloririi societății omenesti și a religiunii?

Poate vor zice unii, că Statul cu legile lui? Da, legile politice pot să pedepsească excesele în contra instituțiunii căsătoriei ca sacrament comis; însă a restabili autoritatea cea decăzută a căsătoriei, spre a readuce la culmea mării și sfințeniei sale, nu este chemarea statului; pentru că toate instituțiunile statului și-au împrumutat sămânța existenței lor din arborele cel de mușta: al bisericii. Sublima chemare dar de a susține autoritatea cea decăzută a autorității sacramentului căsătoriei, este destinat numai și numai bisericii; și spre a putea lecu cu desăvârșire această rană, care sapă la rădăcina arborelui moralității națiunii române și subminează temelie edificiului religiunii noastre păstrată de strămoșii noștri în mijlocul atâtor furtune seculare și apărută cu valuri de sânge; trebuie dar sftul sinod al bisericilor române, atât de aici cât și din alte țări locuite de Români, să discute cu mai multă atențiune această chestiune, cari ar fi mijloacele cele mai eficace, spre a susține autoritatea acestei taine dumnezeesti și spre a stăpîni răul ce amenință cu căderea edificiului moral al societății noastre.

dr. Elefterescu.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I. în fața pal. administrativ (comit.)

Prăvălie nouă de croitorie pentru bărbați.

Atrag atenția onoratului public asupra prăvăliei mele de croitorie din colțul stradei

WEITZER JÁNOS și KAZINCZY,

unde țin magazin de stoffe de primăvară și vară. Principiul meu va fi, să mulțumesc pe clienții mei prin executarea promptă a comandelor. — Mă rog de binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu stimă

KLEIN FERENCZ, croitor bărbătesc.

INFORMAȚIUNI

Arad, 12 Maiu v. 1911.

De-ale noastre.

Cum caracterizează d. Ion Agârbiceanu, colaboratorul literar al „Tribunei“, pe d. dr. Nicolae Oncu, comanditarul „Tribunei“. (Vezi „Tribuna“ Nr. 104: Vinătorii popularității).

Vânătorul popularității se îngrășe cu un chilogram când citește despre el o laudă la gazetă, și slăbește cu zece când se întâmplă să citească o hulă. Dorința lui supremă, fericirea lui veșnică ar fi, dacă gazetele i-ar aduce laude zilnic.

Atât e de plin, de îmbătat de numele lui, încât nu deschide odată gazeta să nu tresară, gândindu-se veșnic că va fi de dânsul vorba.

Vânătorul popularității poate merge în nebunia aceeașă de departe, încât să i-se pară, că toți oamenii nu fac altceva, decât să-i șoptească numele său.

La vr'un banchet, în seria toastelor, el știe alege totdeauna momentul cel mai potrivit, și decât să-l scape, mai bine își taie o mână.

La adunări, la conveniri, vânătorul popularității din cât poate merge în frunte, sau în șirurile prime. Prin orice înghesuială el răzbește înainte, și decât să nu răzbească s'apuce pe podiu, mai bine-și scoate un ochiu.

Vânătorul popularității e un neîntrecut orator de fraze goale, dar spuse cu duioșie, și frumos sunătoare. E cel mai însuflețit sprijinitor al ideilor vagi, a problemelor puțin stabilite. Vânătorul acesta are un idol, căruia își închină întreaga oratorie: generalitățile. Și alt idol căruia își închină viața: publicul.

În focul vorbirii, să fie convins, că-și mărește prin aceasta popularitatea, ar sări dela tribună, ar sări drept în cap, și ar muri bucuros, între chinurile cele mai mari.

Vânătorul popularității e un prieten primejdios. De convii cu el zilnic, foarte ușor se poate întâmpla să i-se zăpăcească mintea, și să calci pe urma lui. Apoi, tot ce observă că i-ar putea folosi ție, popularității tale, cearcă să-ți fure, și dacă n'o poate fura, repășește.

E un prieten foarte puțin statornic. Să aibă numai o umbră de bănuială, că i-ai putea întuneca aureola, și se face cel mai neîmpăcat dușman.

Toți iubim, într'o măsură oarecare, popularitatea, și pentru aceea rămânem oameni de omenie. Dar vânătorii popularității sunt nebuni de legat.

Din patrie.

Boala împăratului. În zilele din urmă s'au lăsat mai de multe ori știri alarmante despre starea sănătății împăratului nostru, care ar fi îngrijorătoare. Știrea a fost adusă în legătură cu chemarea urgentă a unui profesor din Viena Neusser, care a vizitat pe Majestatea Sa.

Mai târziu s'a desmințit știrea, căci Maj. Sa e pe deplin sănătos și medicul din Viena i-a dat numai sfaturi cum să-și îngrijească și mai bine sănătatea. Ziarele au descoperit însă, că medicul nu s'ar fi depărtat de lângă Majestatea Sa, ci este ținut lângă el, căci boala lui inspiră îngrijorări.

Adevărul este, că Maj. Sa suferă de răceală, dar nu este greu bolnav, ceace se vede mai ales de acolo, că va primi în curând în audiență pe mai mulți bărbați politici.

Că Maj. Sa n'a ieșit afară la plimbare ca altădată, se explică de acolo, că a fost prea rece, care îl silește să petreacă tot înăuntru.

Falsificare de bani. Din Deva ni-se anunță, că acolo au fost arestați mai mulți bărbați din Orăștie, din cauza falsificării de bani.

Banda, care a fost compusă din trei inși a falsificat bani de zece — și douăzeci de coroane de aur în valoare de o sută mii de coroane. Acești bani falsificați i-au vândut apoi unui Român cu numele Gheorghe Vasi pentru 2600 coroane. Nefericitul a fost însă prins, când voia să schimbe banii. A mărturisit că de unde a avut banii și în urma aceasta a fost arestată întreaga bandă la Deva.

Școlarul, care se teme. Un școlar din Arad, cu numele Krausz, cerceta a doua clasă a gimnaziului din Macău. De teama directorului dela internat pentru păcatele ce le-a făcut contra legilor școlare, a luat-o pe jos la Arad pe o cale de vr'o 80 chilometri. La marginea orașului, fiind plin de praf și slăbit de foame, a fost recunoscut de un polițist secret, care l-a

dus imediat la poliție. A fost anunțat tatăl-său, care și-a dus apoi fiul acasă.

Soldat atacat. Din Timișoara ni-se scrie, că aici a fost atacat soldatul, care făcea paza la palatul băncii austro-ungare.

Ajungând soldatul în colțul palatului, a fost atacat de o persoană, cu un cuțit. Spre norocul soldatului însă, cuțitul a străbătut numai prin mantauă, fără a-l fi rănit. Criminalului i-a succes însă să fugă dimpreună cu tovarășul său. Soldatul a pușcat de trei ori după dânsii, dar din cauza întunerecului n'a putut să nimerească pe nici unul.

Poliția și jandarmeria caută cu mult zel pe făptuitori, dar până acum nu i-a putut descoperi.

Patricid. În comitatul Bihariei notarul Fülöp András își agonisise frumoasă avere. Avea un singur fecior, pe care l-a trimis să învețe școala mai înaltă economică, ca apoi să poarte economia acasă. Așa s'a și întâmplat.

Băiatul a ascultat și a condus mai mult de un an economia, spre mulțumirea tatălui său. Mai târziu însă, a început să meargă mai des la Oradea-mare, unde aranja petreceri mari, cari l-au înglodat în datorii. Bietul său tată i-a plătit de mai multe ori datoriile. Toate însă au fost zadarnice. Atunci bătrânul a recurs la un alt mijloc, ca să-l mântuiască pe fiul său. L-a însurat. Indată i-a dat o moșie frumoasă, de vr'o 500 jughere pământ.

Fiul ușuratic însă, nu s'a îndreptat. A continuat cu băutura și cu cărțile, încât în vr'o câțiva ani tocuse toată moșia. Bătrânul său tată i-a sărit de mai multe ori în ajutor și i-a plătit datoriile. Fiul însă tot nu se îndreptă. Atunci într'o zi tatăl l-a provocat să părăsească casa părintească, că nu-l mai poate ținea. Fiul s'a dus. Nu peste mult însă a venit în cancelaria tatâne-său cu pușca în spate și a provocat pe tatăl să-i dea vr'o câteva sute de coroane.

Tatăl său i-a răspuns cu blândețe, că n-are și puținul ce i-a mai rămas, de abia îi ajunge să trăiască cu mamă-sa. Auzind acestea a ieșit din cancelarie făcându-se că pleacă. La fereastră însă s'a oprit, a luat pușca trăgându-i tătâne-său un glonte chiar în inimă. Bătrânul a căzut mort.

Pentru această faptă a fost tras la răspundere acum fiul cel rătăcit și criminal. Medicii, cari l-au vizitat însă au constatat, că mintea nu-i este întreagă, că în urma bătăurei celei multe nu mai este stăpân peste voința sa. Medicii au propus deci, ca să nu fie judecat, dar să fie așezat într'o casă de sănătate, căci libertatea lui este numai primejdie ventru semenii săi.

Tribunalul a ascultat de sfatul medicilor și criminalul nebun a fost dus imediat în casa de nebuni.

Diverse

Târguri de țară se vor ținea în următoarele orașe: în *Beliu* (com. Bihariei) la 30—31 Maiu; *Făget* (com. Caraș-Severin) la 28—29 Maiu; *Gioma* (com. Bichiș) la 26—31 Maiu; la *Karzag* (com. Jásznyagykúnszölnök) la 28—29 Maiu; *Maria-Radna* (com. Arad) la 26 Maiu; *Mezőkeresztes* (com. Biharia) la 31 Maiu; *Șilindia* (com. Arad) 28 Maiu; *Székegyhid* (comit. Biharia) la 31 Maiu—1 Iunie; *Hunedoara* (com. Hunedoara) 31 Maiu—1 Iunie; *Vinga* la 26—28 Maiu; *Zombor* (com. Bacica) 28—29 Maiu; *Giula* (comit. Bichiș) la 26—28 Maiu; *Berettyóujalu* (com. Biharia) la 1 Iunie; *Sarkad* (com. Biharia) la 3 Iunie; *Timișoara* (com. Timiș) la 1—5 Iunie; *Șiria* (comitatul Arad) la 3—4 Iunie; *Zam* la 3 Iunie.

Petreceri

Reuniunea femeilor române din Blaj vă invită cu toată onoarea la Maiatul ce îl va aranja Duminecă, în 28 Maiu st. n. a. c. în „Grădina din Veza“. Inceputul la 4 ore d. a. Prețul de intrare: de persoană 1 cor., de familie 2 cor. *Comitetul.*

Dela frați

D. dr. G. Moroianu, atașatul comercial al României la Viena, a fost decorat, de 10 Maiu, cu ordinul „Coroana României“ în gradul de ofițer. — Felicităm pe harnicul și fruntașul nostru compatriot la această frumoasă distingere.

Moartea fostului ministru Const. Stoicescu. Din București vine știrea, că Marți seara la orele 10 și jum., a încetat din viață, la locuința sa din str. Batiste No. 6, fostul ministru Constantin I. Stoicescu.

Defunctul suferea de un an și jumătate de o grea boală de stomac.

Născut în Plocești la 1852, Stoicescu moare la vârsta de 59 ani.

Doctor în drept dela Paris, după un scurt stadiu în magistratură, a îmbrățișat cariera de avocat, în care și-a făcut un loc de cinste.

În politica militantă a intrat în 1881.

Ales pentru prima oară în Cameră la 1883. Reales încontinuu deputat al colegiului I. de Cameră din Prahova, sub regimul liberal și conservator. Numai în ultimele alegeri generale, luptând în disidență, a căzut.

În Aprilie 1895 s'a retras din Cameră împreună cu opoziția, de toate nuanțele, cu ocaziunea legii minelor, — fiind însărcinat cu redactarea și cetirea în Adunare a demisiunii colective.

Orator parlamentar. Toate cuvântările sale se deosebiau prin eloquență, raționament, prin puterea lor de convingere și prin eleganța expunerii. Printre cele mai frumoase discursuri se citează cel rostit în 1886 cu ocaziunea discuției răspunsului la Mesagiul și cel din 1893, cu interpelarea adresată ministrului de rezel de atunci, Iacob Lahovary, cu prilejul demisiunii ofițerilor din cavalerie.

În sesiunea Camerei (1895—96) și-a dezvoltat o parte din programul său, ca ministru de lucrări publice, prezentând legi, cari au fost votate, pentru desăvârșirea rețelei de căi ferate, pentru îmbunătățirea celei existente și a materialului rulant, pentru organizarea serviciului de navigație, pentru reparațiunea podurilor și a șoselelor naționale, pentru înființarea dockului plutitor la Galați.

A scris un studiu asupra Naturalizației și asupra Libertății personale. A publicat o mulțime de articole politice și cu caracter special prin ziare și a pronunțat un mare număr de discursuri în Parlament și prin întruniri publice.

În politică a fost un evoluționist. Partizan al reformelor înaintate, cu caracter practic și realizabil în mediul nostru social.

Poseda mai multe decorații naționale și străine.

Constantin Stoicescu a fost numit, pentru întâia oară ministru, la departamentul lucrărilor publice, în cabinetul Sturdza (1895—1899).

În urmă a trecut la externe.

În noua formațiune ministerială Sturdza (Februarie 1901—Decembrie 1904), a fost întâiu ministru de justiție, iar cu ocazia unei remanieri, a trecut ca titular la domeniul. În cabinetul Sturdza din 1907 și în formațiunea Brătianu din 1909, n'a mai figurat.

Odihnească în pace.

Dela Universitate. Luni seara la ședința societății române de științe din București, ce a avut loc la Universitate, a vorbit d. dr. inginer Dumitru Frangopol asupra: „Acizilor naftenici și a derivaților lor, extrași din petrolul românesc“.

Conferențiarul după ce a descris sumar modul de izolare a acizilor naftenici, a arătat procedeele de preparare ale derivaților lor, expunând și o colecție de substanțe preparate de d-sa prin laboratoarele fabricelor și școalelor superioare din țară și străinătate timp de mai mulți ani.

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continuarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețurile se trimit gratuit și francat. !

Societatea turiștilor din România sub înalta protecțiune a A. S. R. Principelui României, va face în zilele de 19, 20, 21 și 22 Maiu o excursiune București-V.-de-Munte, m-rea Suzana-Cheia prin vama Bratocea și Transilvania. Întoarcerea prin vama Buzăului Nehoiși-Cislău, Ogretin-V.-de-munte.

Plecarea din București 19 Maiu ora 7.50 dim. Inapoierea în București 22 Maiu seara.

Aniversarea zilei de 10 Maiu s'a serbat cu solemnitate la Viena în capela română frumos împodobită cu flori pentru acest prilej. La serviciul divin a participat Excelența Sa d. ministru al României dr. Nic. Mișu, împreună cu ministrul Bulgariei la Viena d. I. Salabacev, prințul Dim. Ghica, primconsilier al legațiunii române, atașatul militar major Erimia, atașatul comercial dr. G. Moroianu, d. atașat Lucasievici, domniile dela consulat: consulul general von Reitzes, consulul Arnold și funcționarii. Dintre fruntașii coloniei române: d. general Al. Lupu cu doamna, d. dr. St. N. Ciurcu, dr. V. Roșca, arhitect, Cesar B. Popovici, președintele Clubului român, G. Vitencu, reprezentanții societății academice „România Jună”; dintre dame, d-na Petrescu și domnișoara (București), d-na dr. L. Popovici, d-șoara Z. B. Popovici, d-ș. A. Dămian, (Brașov), Ada Ciurcu, (Viena), etc. După ceremonie, d. ministru a primit felicitări și a mulțumit pentru frumoasa manifestare.

Din străinătate.

Destituirea guvernatorului din Ierusalim. Din Ierusalim vine știrea, că guvernatorul orașului a fost destituit și trimis înaintea consiliului de războiu, ca moralmente răspunzător de furturile de relicve din moscheea Omar.

Călătoria moștenitorului tronului turcesc în Europa. Prințul moștenitor Iusuf-Izzedin va pleca la 16 Maiu la Londra, — de unde, după o ședere de 10 zile, se va duce la Paris, în vizită oficială.

La înapoierea la Constantinopol, prințul se va opri și la Viena, unde va fi primit de M. Sa împăratul Francisc Iosif.

Turcii și chestiunea Cretană. Luni s'a ținut în Salonic un mare meeting în chestiunea Cretei. Oratorii au protestat cu voinicie în contra atitudinii cretanilor creștini în ce privește cadiii și în contra amestecului grec în trebile insulei. Meetingul a decis să se păstreze o atitudine energică în chestiunea cretană și să se apere în modul cel mai energic drepturile Turciei.

Este probabil, că boicotul se va agrava.

Yasnaja-Poljana cumpărată de stat. Ziarul „Moscoviji Wjek” din Moscova crede a ști, că guvernul rusesc a hotărât să cumpere dela familia lui Tolstoi, pentru Stat — pe prețul de un milion ruble — moșia și casa din Yasnaja-Poljana.

Presa bulgară și sărbătoarea națională română. Ziarul „Glas” din Sofia relevă importanța istorică și politică a sărbătoarei naționale române (10 Maiu) și zice:

„Ca amici și vecini ai regatului român, noi nu ne putem opri de a lua parte la această serbare. Adresăm poporului român felicitări cordiale”.

— Școala română din Sofia a dat un matineu, la care au asistat membrii coloniei și personalul legațiunii.

Ciocnirea a două aeroplane. În timpul sborurilor de Marți, dela aerodromul din Strassburg, aeroplanele pilotate de Laemlin și Hirt, s'au ciocnit în văzduh.

Laemlin a căzut, rămânând mort pe loc.

Delapidările în administrația și în armata rusească. Senatorul Neidhard a trimis în judecată pe mai mulți funcționari din diversele administrații comunale, pentru mari delapidări constatate în sarcina lor.

— Senatorul Glicinski a trimis înaintea consiliului de războiu pe generalul

Choskin și colonelul Lakovitz — șeful și subșeful intendenței garnizoanei din Irkutsk (Siberia). Aceștia, spre a face să dispară dovezile fraudelor și delapidărilor comise de ei, cu câteva zile înainte de sosirea senatorului-controlor, au dat foc casei în care se aflau instalate birourile intendenței.

Din Maroc. Franța e foarte încântată de succesul lui Moinier și aproape toate ziarele aprobă guvernul pentru statornicia, ce a arătat în executarea planurilor propuse, cu toate că s'au auzit atâtea critici și proteste contra acestei acțiuni.

Generalul Moinier a vizitat pe Sultan și l-a invitat să vină cât mai curând să viziteze armata. Cu aceste prilej se vor face defilări de gală.

Ministrul Cruppi, care conduce în prezent ministerul de războiu a trimis în numele guvernului francez o telegramă de felicitare, în care se exprimă foarte măgulitor despre Moinier, încheind, că a făcut tot, ce a așteptat Franța dela el.

Japonia pentru pace. Elaboratul american în chestia păcii a aflat un viu echou în Japonia. Telegrama din Tokio anunță, că guvernul japonez se va asocia la această acțiune îndată ce va primi invitație dela Statele-Unite.

Desmintirea declarațiilor pacifiste ale lui Wilhelm II. Oficioasa „Norddeutsche Allgemeine Zeitung” din Berlin desminte declarațiunile pacifiste, pe cari, după o revistă engleză, împăratul le-ar fi făcut unui artist, la Londra.

Anunț. În **Jebel** (com. Timiș), situat pe linia principală Baziaș-Timișoara, în centrul comunei românești cu aproape 5000 suflete, **se caută un negustor român**, care poate închiria ori cumpăra o casă corespunzătoare.

A se adresa lui **Daniilă Albu.**

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product higienic pentru curățirea și înfrumusețarea peii.

Înlătură petele galbene, bubele pricinuite de infierbințeli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

» **IANER** pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, șaloane și de zilnic folos, care acopere încreșturile și e cu totul nestrucăcioasă. În culorile: roză, albă și cremă. **1 cutie 1 cor.**

» **IANER** săpun. **1 bucată 60 fileri.**

» **IANER** pastă pentru dinți. **1 doză 1 cor.**

» **IANER** apă pentru gură. Bună pentru dinții scorburoși și gingiile buretoși, contra mirosului greu de gură. **1 sticlă cor. 1-60, jum. sticlă 80 fil.**

» **IANER** esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. **1 sticlă, 1 cor. 30 fil.**

» **IANER** pomadă pentru creșterea părului. — **1 teglă 2 coroane.**

» **IANER** vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e eschisă. La comanda să se noteze că părul încăruntit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). **Un carton 4 cor.**

» **IANER** apă care face părul blond. Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. **1 sticlă 4 cor.**

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer” ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” a lui **Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.**

Mangra Tisza și „Tribuna”,

se capătă la

librăria diecezană, Arad.

Prețul 1 coroană.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonoriilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferenz Nr. 42.

În librăria diecezană din Arad află aplicare

un cassar.

Postul e a se ocupa în 1 Iunie st. n. Salar deocamdată lunar anticipativ **100 cor.**

Preferiți sunt cei ce au absolvat vre-o școală comercială eventual cei ce au praxă în afaceri de librărie.

„Hațiegana”

instituit de credit și economii, societate pe acții
Hațeg — Hátszeg.

Concurs.

a) „HAȚIEGANA” instituit de credit și economii, societate pe acții în Hațeg, prin aceasta publică concurs pentru ocuparea postului de **director** executiv cu termen de 30 Iunie 1911 st. n. cu următoarele condițiuni:

1. Recurenții au să dovedească ecalificațiunea sau cu testimoniu despre absolvarea academii comerciale, sau să arete că au doctoratul juridic, precum și atestatul de serviciu de până aici.
2. Alesul nu poate avea altă ocupațiune și trebuie să depuie o cautiune de 5000 coroane în bani gata, imobile sau efecte.
3. Beneficiul se statorește în K. 3200 salar anual, K. 800 bani de cvartir și tantiema statutară de 2%.
4. Instituirea să face deocamdată provizor pe un an.

b) Pentru ocuparea postului de **contabil** la filiala din Cluj cu următoarele condițiuni:

Recurenții au să dovedească absolvarea școalei comerciale sup. și că au praxă de bancă ca se poată conduce independent agendele filialei
Cei ce vor fi versați în ale cărții funduare vor fi preferiți.

Beneficiul să statorește în 1600 cor. salar anual, iar după un an de probă va fi definitiv ales și va intra la fondul de penziune și tantiema statutară.

Hațeg, la 18 Maiu 1911.

Direcțiunea.

Caut un candidat de ad- vocat român. ■

Cei cu praxă preferiți. Postul se poate ocupa imediat.

Dr. **Iustin Pop**, avocat în Deva.

„Izvorul“
instituit de credit și economii, societate pe acții
Ighiu — Magyarigeni

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii, societate pe acții „Izvorul“ în Ighiu, publică prin aceasta concurs pentru ocuparea postului de **contabil** cu un salariu anual de 1600 cor. și tantiemă statutară. Reflectanții la acest post au să dovedească: absolvirea unei școli comerciale, praxă îndestulătoare spre a putea conduce contabilitatea independent.

Alegerea se va face pe un an de probă. Postul e de a se ocupa după alegere. Documentele au să se trimită direcțiunei cel mult până în **20 Iunie** a. e.

Direcțiunea.

Ioan Gabor

meșter-tiglar și acoperitor cu le-
spezi de metal etternit.
str. **Demeter 122.**

Primește toate lucrările aparțină-
toare acestei branșe și le exe-
cută punctual, pe lângă cele
mai moderate prețuri.

Servește bucuros cu planuri și
preliminare de spese.

Cea mai bună și mai ieftină sa-
lamă, se poate procura dela

Adolf Rummler

fabrică de salamă
Nagyszeben—Sibiu—Hermannstadt
Schwimmschulgasse.

Recomand

în atențiunea binevoitoare
a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de
mobile artistice
de sub nr-ul 6 din strada Fejsze
(casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aran-
jamentul cel mai modern pentru **dormitor,**
refector și **salon** cu prețuri moderate.
In atelierul meu mare, întreprind orice comandă
pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după
model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Brânză săciuasă desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză de prima calitate în burduf și vană

oferă fabrica de brânză de oaie din Ardeal

CAROL ALBRECHT
Nagyszeben, Burgergasse 13—15.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Candidat de avocat cu praxă

caută pe 1 Iunie o cancelarie solidă pentru
continuarea praxei. Posede limba română,
maghiară, germană și sârbă, totodată și
stenografează.

Eventualele oferte roagă a se trimite pe
lângă comunicarea condițiilor administra-
ției »ROMANUL« sub »Cite«.

Cumpăr

szu dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. **Weitzer János.**
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Wilhelm Wazek

Sibiu — Nagyszeben.

Fabrică de brânză de oaie cu motor electric.
Brânză fină de oaie, delicatese,

Cașcaval, brânză de munte și burduf,
salamă fină, șuncă, slănină, cârnați
expedează **ieftin**

Local de întâlnire

al
industrișilor și burghezilor din provincă
este în Arad

ospătăria și hotelul

din strada **Boczkó,**
ce poartă numirea

„bou roșu“

In localurile sale plăcute stau la dispoziția
oaspeților **mâncări gustoase** și **vinuri**
excelente din podgorie. Serviciu atent
și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant
dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

Triumf.

Fabrica de bere
a domeniului
baronesei

ELEK NOPCSA,

s'a travestit radical, s'a sportit cu mașini noi
și afară de berite de bun renume produsă
pân'aci, de un timp fabrică și bere speciale

— malata —

care va purta în circulație numele

Diadal bikasör.

Această bere specifică, într'adevăr excelentă
a cucerit în scurt timp marea public.

Cu tot respectul

d-na **Nopcsa Elek,** baroneasă,
Ujarad.

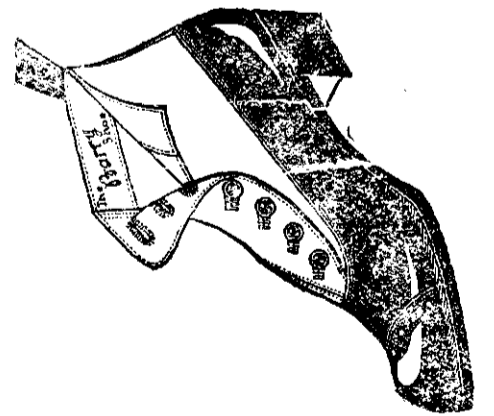
Birou de informații!!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului româ-
nesc din provință, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații com-
erciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
olvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
totfelul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detașate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame

Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu

16 coroane 50 fl.

escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS

prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrássy nr. 20.

Comandă din provință se execută în aceeași zi

„ARIEȘANA“

institut de credit și economii, societate pe acții în
T u r d a

Cheque-Cto 25209. — filială Jara-de-jos. — Telefon 38.

Escomptează cambii simple și hipotecare pe lângă 7—8%.
Face împrumuturi pe obl. întabulate și caventate cu 7—8%.
Financiază toffelul de întreprinderi economice. Primește
depuneri pe lângă libele și în Cto-curent cu 5%, după cari
darea o plătește institutul. Depunerile se pot face și ridica
ori când fără abdicere, sumele mai mari după starea casei.

Direcțiunea.

**Institut nou de văpsit, curățire chimică
și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.**

Instiințare. Am onoare a aduce la cunoștința on. pu-
blic din Arad, că am înființat în **Arad,**
strada arhiducelui Iosif nr. 9, un nou

**institut de văpsit, curățire chimică
și spălarea albiturilor cu aburi.**

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe
acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în
stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe preten-
ziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și
de prețurile cele mai ieftine. — Rog sprijinul on. Public.

Cu stimă: **EUGENIU JUNCAN.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

Anunț.

Ocaziune foarte rară de a-și putea cineva pro-
cura o garnitură de trecut constatatoare din

- 1 Motor 8 pe 10 cai putere, încălzit cu benzin,
- 1 Trecătoare de 1000 ml_m cu dublu curățitor,
- 1 Elevator pentru făcut șire de paie și
- 1 Trecătoare de trifoiu care dă trifoiul de tot
curat, gata, pentru a se putea vinde.

Aceasta garnitură numai 10 zile a funcționat,
așa că se vinde cu deplina garanța ca și una
nouă, cu **preț și condițiuni de**
plată foarte avantajoase.

Doritorii să se adreseze firmei:

S. Wagner

prima turnătorie de fer Sibiiiană, fabrică de
mașini agricole, atelier de mori și mare pră-
valie de fer

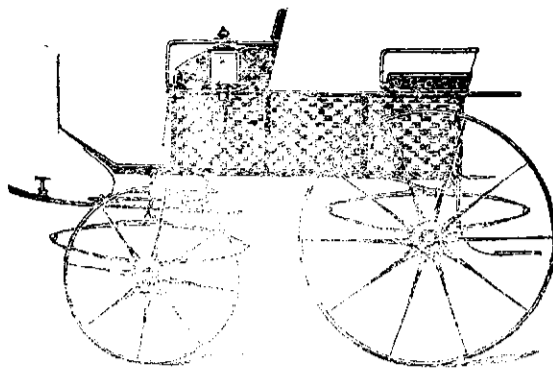
Sibiiu, piața fânului nr. 1.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula

cea mai mare fabrică sudungară de trăsuri

Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14 (Casa proprie).

**Mare magazin de
trăsuri noi și fo-
losite.**

Pregătesc lucruri de **fie-
rar, rotar, șelar,**
de **lustruit** și orice
reparări de brânza
aceasta, cu prețurile cele
mai moderate. Preț cu-
rent, gratis și franco.

Tot aici se mai pot căpa
omnibuse pentru 6 per-
soane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Pregătește tot felul
de lucrări din acest
ram, ca: **iconos-
tase, amvoane, a-
ranjamente pen-
tru bisericii și sa-
lon,** tot felul de
sculpturi se efeptu-
esc pentru tâmplari.

Reparaturi se efeptuiesc prompt; comanda din provincă
se execută grabnic. — La dorință trimit planuri gratuit.
Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Wällischhof

stabiliment de hidrotherapie și
sanatorii aranjat conform tuturor
recerințelor moderne; — dietetică
după sistemul lui **dr. Sakmann;** —
(băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald,
de acid carbonic, de oxygen, de radium,
băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică
și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele
ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie,
diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

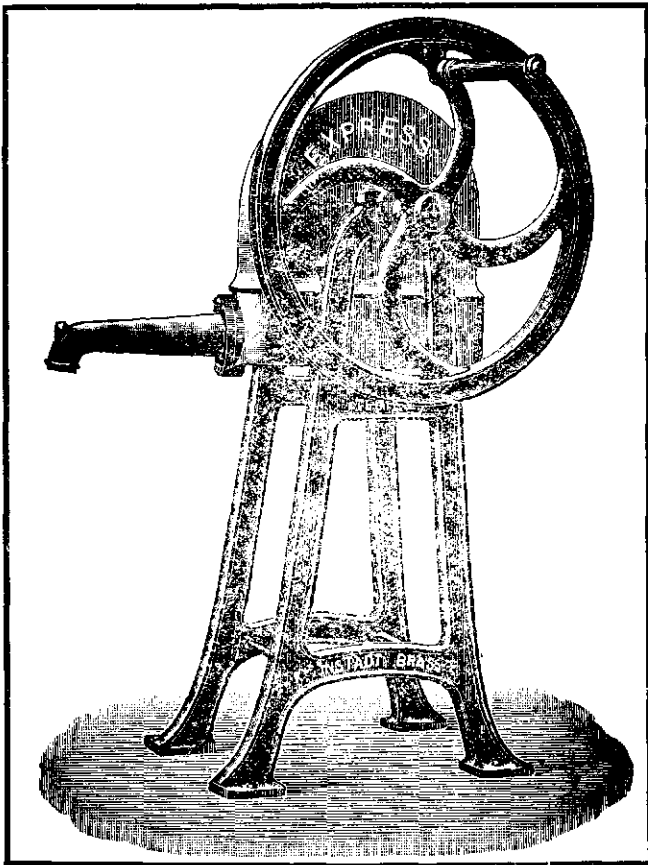
Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție
direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Pumpe pentru tren, mânilor și puterei
pregătește în toată forma

Iuliu Teutsch

turnătorie de fier, fabrică de mașini și metaluri.

Brașov.

::: Singurul institut de asigurare ardelean :::

„Trașsylvania”
Sibiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

::: **Asigurări împotriva focului,** :::
pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile,** etc.,
pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

::: **Asigurări asupra vieții,** :::
(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela asezămintele
confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții,** și **cu ter-**
min fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului,
asigurări de penziune și de participare la câștig,
asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar,
::: **asigurări pe spese de înmormântare,** :::

Asigurări contra grindinei (de piatră)

Asigurări de accidente corporale,
contra infracției (furt prin spargere),

Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5.008,540*78
Capitale asigurate pe viață achitate		4.834,801*12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	{	foc .. 119,839,992*—
	{	viață .. 11.020,268*—
Fonduri de întemțare și de rezervă		2.204,317*—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit
orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura prin-
cipală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc
la serviciul institutului în condiții favorabile.

(59) 3

„TIMIȘIANA”

INSTITUT DE CREDIT și ECONOMII SOCIETATE pe ACȚII

FONDATĂ ÎN ANUL 1885.

Centrala în **Timișoara-centru**

(Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

Buziaș, Recaș, Ciacova și Delta.

Telefon Centrala Direcțiunea: Nr. 510.

Contabilitatea: Nr. 1149.

Capital propriu 1,500.000 cor. — Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Filiala Buziaș nr. 10, Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Delta nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează
libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse
4½% și 5% interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o
plătește institutul separat.

■ Depuneri până la 10.000 coroane, după starea casei se plătesc și fără abdicere.

■ Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu ac-
operire ipotecară.

■ Dă avans. pe efecte publ. (Lombard).

■ Acordă împrumuturi ipotecare pe case de inchiriat
și pe proprietăți de pământ.